

Oktober 1963

RODNA GRUDA

RODNA GRUDA

STANE LENARDIČ

FERI ŽERDIN

D. KRALJ

INA

JOŽE SMIT

LUC MENASE

B. S.

TATJANA MAVRIČ

LOJZE KOVAČIČ

SLIKA NA NASLOVNI
STRANI:
ANDREJ AGNIČ

Po poteh domovine

Srečanja in pomenki

Predsednik Tito sprejel
ministra Freemana

Obisk Hruščova v Jugoslaviji

V Makedoniji sta se srečala
danes in jutri

Naši izseljenci zbirajo in
pošiljajo prispevke

Novo Skopje že gradijo

Po domači deželi

V sončnem jutru smo se
srečali

Zemlja

Jakob Savinšek

Ob desetem puljskem
festivalu

Srečno, Kekec!

Pssst, volk je v sobi

Naši ljudje po svetu

Otroci iz Skopja, ki so v
domu »Anice Černejeve«
v Ljubljani našli svoj
začasni dom

Rodna gruda izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Izhaja dvanajstkrat na leto. Letna naročnina za prekomorske države je 4 dolarje. Poštšina plačana v gotovini. Ureja uredniški odbor. Glavna urednica

ZIMA VRŠČAJ

Uredništvo in uprava: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva I/II. Rokopisov in slik, ki jih nismo naročili, ne vračamo. Čekovni račun pri Komunalni banki 600-11/600-51

ILUSTRIRANA
REVIJA
SLOVENSKE
IZSELJENSKE
MATICE
V
LJUBLJANI

Tudi k nam v Slovenijo so prišli otroci in matere iz Skopja. Skušali smo storiti vse, da bi jim bilo lepo med nami, da bi pozabili in preboleli najtežje ter zaživeli v mislih na lepši jutrišnji dan. Bratska ljubezen je čudovito zdravilo. Priklicala je spet sproščen smeh na otroške ustne in prižgala nov blesk v žalostnih očeh makedonskih mater. Nad tri tisoč makedonskih otrok, večjih in manjših, je bilo v Sloveniji. Nad polovico, pa tudi matere — so se medtem že vrnili. Po svojih močeh bodo pomagali pri graditvi novega Skopja in šolali se bodo v šolah, v novih montažnih stavbah, ki jih z vso naglico postavljajo. Ostali pa se bodo šolali pri nas v raznih krajih, največ pa v Fiesi in Poreču ob naši obali, kjer je zanje podnebje najbolj ugodno. Učili jih bodo makedonski učitelji. Tisti, ki so odšli, pišejo pisma, kajti v Sloveniji so našli mnogo velikih in malih prijateljev. »Poblagodarime!« se v makedonščini zahvaljujejo. »Poblagodarime za prisrčen sprejem, za skrb in pozornost in vso vašo bratsko ljubezen!«

Po poteh domovine

Ladje, letala in vlaki, s katerimi ste se pred nekaj meseci pripeljali, so vas spet odpeljali. »Srečno!« smo vam iz srca zaželeli. In še dodali: »Če vam je bilo pri nas lepo, naj vas spremljajo lepi, prijetni spomini pri vašem delu tam daleč v deželah, kjer živite. Če pa je bilo vmes kaj nevšečnega, ne zamerite in pozabite! In pridite spet, čimprej pa tisti, ki ste jih zdaj pustili doma, naj pridejo z vami. Na svidenje!«

Okrog šeststo rojakov iz prekomorskih dežel je letos — mnogi po dolgih desetletjih — preživelo nekaj tednov oddiha med svojci v Sloveniji. To je le približna številka. Všteti so le tisti s seznamov, ki so nam jih poslali potovalni uradi in tisti, ki so prihajali posamezno in so se oglasili v uradu Slovenske izseljenske matice. Največji letošnji skupini ameriških rojakov, ki sta obiskali Slovenijo, sta bili skupina izletnikov Prosvete, glasila SNPJ in skupina Slovenske ženske zveze. Prav številna je bila tudi skupina slovenskih upokojencev.

Piknik na Otočcu 4. julija, glavna prireditev za ameriške rojake, je v vsakem oziru dosegel svoj namen. Bil je res množično srečanje ameriških Slovencev in prepričani smo, da se prav nihče ni kesal: Kraj je prelep, več kot dovolj je bilo zabave, razvedrila, odlične kapljice in prigrizka, pa vesele družbe — znancev in prijateljev — in niti vreme ni nagajalo ... Tudi oba izleta po Sloveniji, ki jih je organizirala Slovenska izseljenska matica s Kompasom, sta udeležence nadvse zadovoljila. Pri drugem izletu sta bila kar dva avtobusa nabito polna veselih izletnikov.

Tudi v drugih jugoslovanskih republikah so izseljenske matice v juliju organizirale razne prireditve in izlete za izseljence, ki so obiskali svoj stari kraj. Izseljenska matica Srbije je pripravila za rojake razne zanimive izlete, osrednja prireditev pa je bila 7. julija v Smederevu. Udeležilo se je okrog 250 izseljencev. Hrvatska izseljenska matica je prav tako organizirala več izletov po raznih krajih Jugoslavije, glavno proslavo pa je priredila julija v Karlovcu. Izseljenska matica Bosne in Hercegovine je pripravila za izseljence v juliju posebne prireditve v Mostarju, Trebinju, Ljubuškem, Livnu, Zenici in v Bosanskem Petrovcu. Podružnica hrvatske izseljenske matice na Reki pa je 7. julija priredila v Vrbniku na otoku Krku lepo uspeli piknik za izse-

Ob prihodu vlaka, ki je pripeljal naše ljudi iz Nemčije, smo ujeli tudi tale prisrčen objem

Naš mladi rod iz Holandije. Prišli so na počitnice na naš Jadran, kjer so se imeli pravo lepo. Na sliki spredaj predsednik Edinosti Fr. Anderluh

2

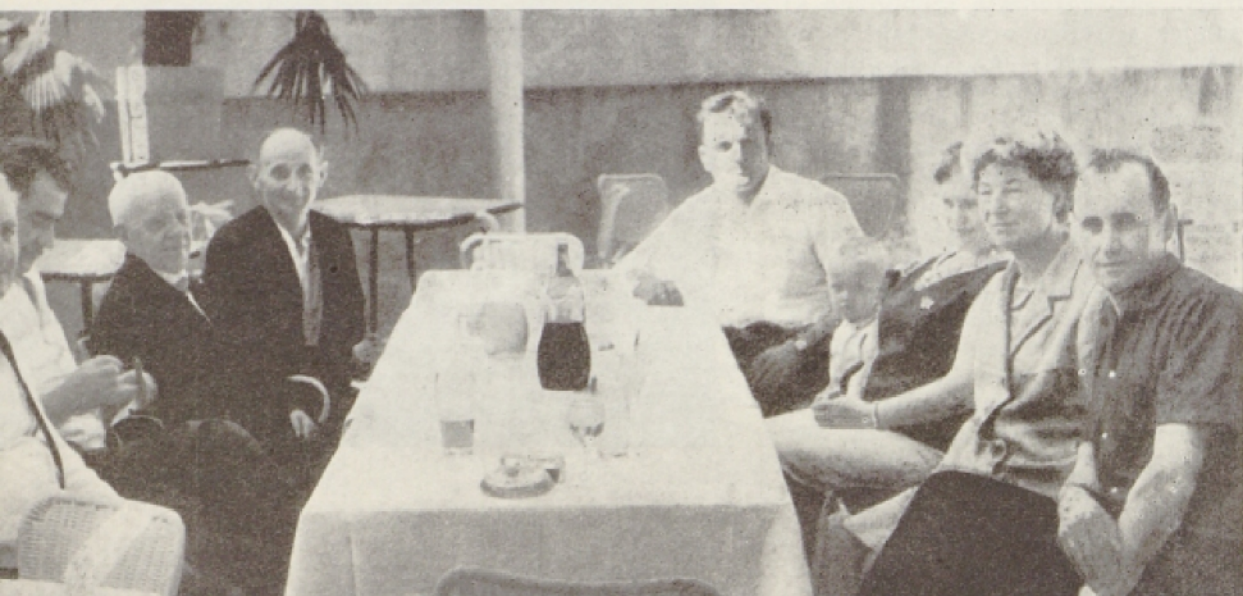
(1) Predstavniki slovenskih izseljencev iz Francije, Holandije in Nemčije ob tovariškem srečanju s predstavniki Slovenske izseljenske matice — (2) Skoraj vsako leto nas obišče naš zvesti Franc Cebin iz Homberga, Nemčija. Fotografiran s tajnikom Slovenske izseljenske matice — (3) Rojaki iz Nemčije. Od leve: Ivanka Lončarjeva iz Gladbecka, Marija in Frančiška Frölišch iz Oberhausna ter Rudi Rombo iz Moersa — (4) Branko Mihič, sekretar društva Bratstvo in Jedinstvo iz Kanade s predstavniki hrvatske izseljenske matice

4

5

1

V juliju je vrhniška podružnica matice priredila sprejem in izlet za rojake Vrhnicičane

ljence povratnike, ki jih je v Vrbniku in okoliških krajih precej.

V prvi polovici avgusta so v šestih skupinah prispeli na oddih v Slovenijo naši izseljenci iz Francije, Holandije in Nemčije. Skupaj okrog 1500 ljudi. Tudi med njimi smo srečali številne drage znance iz prejšnjih let. Mnogi med njimi prihajajo leto za letom, da se na domačih tleh oddahnejo in si naberejo novih moči. Videli pa smo tudi prenekateri nov obraz. V vseh skupinah je bilo letos kar precej novonaseljencev, ki so po več letih prišli k domačim na obisk.

V prvi skupini, ki je prispela iz Holandije in jo je vodil Franc Anderluh, smo veselo pozdravili tudi skupino otrok, ki je prišla letovat na naše morje. Deset dni kopanja in sonca jih je prav gotovo vse pošteno okrepilo.

Eden najstarejših letošnjih obiskovalcev je bil 86-letni Franc Poglajen iz Creutzwalda v Franciji, ki je prispel s skupino 16. avgusta. Pozdravili smo se kot dobri znanci, saj je bil njegov letošnji obisk že šesti v zadnjih letih. Kakor

vedno je bil veder in šegav, nikakor ne bi mogli slutiti, da ga čez teden dni ne bo več. Pri sorodnikih v Šmartnem pri Litiji je nenadoma umrl. Kljub temu, da je bil že v visokih letih, nas je vest globoko pretresla. Zdaj bo šegavi Franc za vselej ostal pri nas, v domači zemlji, ki jo je imel rad.

Podružnice Slovenske izseljenske matice so tudi letos pripravile več prav prijetnih in lepo uspelih srečanj za rojake. Dne 19. julija je vrhniška podružnica priredila sprejem in izlet za rojake Vrhnicičane. Udeležilo se ga je 16 ameriških rojakov z Vrhnike. Sprejem in skupno kosilo je bilo v novem hotelu Mantova, nato pa so si gostje ogledali lepote in zanimivosti Vrhnike in njene okolice.

Podružnica Slovenske izseljenske matice iz Murske Sobote je rojake povabila na piknik v prelepi Jeruzalem v Slovenskih goricah. Prav radi so se odzvali. Nad sto se jih je zbralo iz različnih dežel: Francije, ZDA, Kanade, Zahodne Nemčije, Avstrije, Madžarske, Izraela in drugod.

Prav prijetno srečanje z rojaki sta pripravili tudi podružnici v Kočevju in Trbovljah. Srečanja v hotelu Pogled v Kočevju se je udeležil tudi Branko Mihić, odbornik Hrvatske bratske zajednice iz Toronta, ki je sporočil pozdrave majorja Jonesa. Jones je bil pred dvajsetimi leti — 1945 — tudi med udeleženci zgodovinskega zbora slovenskih poslancev v Kočevju.

Izseljenskega srečanja na Kleku nad Trbovljami, v novem domu Tončke Čečeve, se je udeležilo okrog 50 rojakov iz Francije, Holandije, Nemčije in Avstrije s svojci. V imenu glavnega odbora in trboveljske podružnice Slovenske izseljenske matice je zbrane pozdravil Anton Kuvkova.

Izseljenskim organizacijam in posameznikom se je zahvalil za pomoč, ki so jo že v prvih urah nudili žrtvam potresa v Skopju. Nato se je ustaval pri novih gradnjah, ki so od preteklega leta spet olepšale in pomladile domače kraje. Končno pa je spregovoril o 40-letnici, ki jo bodo letos

Slovo na zagrebškem letališču od naših rojakov iz Kanade

*Tudi vrh Jeruzalema na izseljenskem pikniku
so se rojaki prav dobro imeli*

in prihodnje leto slavile nekatere naše naselbine v Franciji. Ob teh slavjih bo »marsikatera ‚grča‘ v zboru ali posamično povzela lepo slovensko pesem. Njim pa se bodo pridružili glasovi sinov in vnukov, od katerih mnogi znajo domači jezik morda le še v pesmi...«

Zabavni ansambel »Veseli rudarji« je nato prav pridno skrbel za zabavo.

Isti dan je priredila prijetno družabno srečanje za izseljence iz svojega okoliša tudi podružnica Slovenske izseljenske matice v Zagorju. Prireditev je bila ob 19. zvečer v prijaznih Medijskih toplicah pri Izlakah. Tudi tu je bilo prav prijetno in veselo.

Tudi v Vidmu-Krškem so se imeli rojaki prav lepo. Tamkajšnja podružnica jem je 30. avgusta priredila najprej sprejem v hotelu »Sremič« v Vidmu, nato pa so se z avtobusom odpeljali na izlet. Ustavili so se v Brestanici pred spomenikom internirancem, konfinirancem in izseljencem, nato pa so se odpeljali v rudarsko naselje Senovo, kjer je bilo skupno kosilo, domačini pa so jim pripravili krajši kulturni program.

I. S.

*Na svojem izletu so si izseljenci iz Pomurja ogledali
tudi nov slatinski obrat v Boračevi*

Piknik na jeruzalemskem vrhu

V soboto, dne 10. avgusta, se je že zgodaj zjutraj zbralo pred soboškim muzejem okrog 100 izseljencev. Ogledali so si muzejske zbirke, nato pa so krenili z avtobusi in osebnimi avtomobili proti Radencem. Tam so obiskali novi slatinski obrat v Boračevi in zdravilišče Radenci. V prikupnih kavarniških prostorih v Radencih je zbrane pozdravila predsednica radgonske občinske skupščine tov. Marija Levarjeva. Nato so okrog poldne krenili naprej proti Ljutomeru. Tudi tam so se za kratek čas ustavili, nato pa so zapeljali avtobusi proti Jeruzalemu. Prijetno gostišče vrh Jeruzalema je vabilo... Pred pričetkom krajšega kulturnega programa je zbrane pozdravil predsednik podružnice izseljenske matice tov. Franc Šebjanič. Sledilo je nekaj recitacij, nato pa sta zapela radgonski gasilski zbor in moški zbor iz Bogojine nekaj umetnih in narodnih pesmi. Poslušalce so navdušili predvsem Bogojinčani s prekmurskimi pesmimi, ki so jih sprejeli izseljenci z viharnim ploskanjem. Kljub temu, da so mnogi že oddali svoje prispevke, čim so izvedeli za katastrofo v Skopju, so v Jeruzalemu zbrali ponovno 32 tisoč dinarjev.

Popoldan je hitro mineval. V prijetnem razgovoru so se izseljenci spoznavali in obujali spomine. Proti večeru so se pričeli odpravljati domov. Mnogi so si ob slovesu zaželeli, da se prihodnje leto spet srečajo v stari domovini. -jm

Srečanja in pomenki

Kamenčki z domačih tal

Skrita za njivami hmelja, ki se je v teh dneh druge polovice julija povzpел že do tričetrt višine hmeljev, stoji domačija Franca Viranta v Šempetru v Savinjski dolini. Tu smo našli na nekajtedenskih počitnicah Mary in Franka Gantarja iz Galupa v Mexico.

Bilo je okrog poldneva in sonce je prijetno grelo. Posedli smo k pomenku, ki se je kmalu zasukal okrog vtisov, doživetij na osemdnevnem izletu po Sloveniji. »Bilo je prečudovito. Videli smo veliko, povsod so nas zelo lepo postregli. Prvikrat sem imela priložnost spoznati to čudovito Slovenijo od Vršiča, Bleda, Bohinja, Velenja, Postojške jame, Rogaške Slatine pa tja do Lipice,« je vsa navdušena pripovedovala g. Mary.

»V vsakem kraju sem pobrala manjši kamen in nanj napisala ime. Ponesla jih bom čez morje, da me spominjajo na nepozabne dni, ko sem po 54 letih prvokrat obiskala domovino.«

»S tistimi kamni sem še jaz imel neposredno opravka,« je pristavil g. Frank. »Nosil sem jih namreč v torbi. Zdela se mi je nekam čudno težka, pa mi Mary pred povratkom v Šempeter ni hotela zaupati skrivnosti.«

B. P.

Maty,

kje pa hodiš v svojih mislih . . .

Z možem Andyjem sva sedaj drugič v Jugoslaviji. Prvikrat sva bila leta 1952. Ko sva se takrat odpravljala na trimesečni dopust v stari kraj, naju je skrbelo, kaj bova počela v Jugoslaviji. Sklenila sva, da si bova pač skrajšala počitnice in se vrnila prej. Toda trije meseci so bili še prekratki, tako hitro nama je potekel čas med sorodniki in znanci v naših dragih domačih krajih.

Po povratku v Ameriko in še dolgo, dolgo potem sva v najinih razgovorih in mislih ničkolikokrat prehodila vse kraje, vse znane stezice. Celo med delom v tovarni sem bila odsotna in zamišljena, da me je delovodja večkrat vprašal: Mary, Mary, kje pa sedaj hodiš v svojih mislih, ali si spet v Jugoslaviji?

In vsa ta leta sva imela z Andyjem pred seboj en cilj, eno željo, da bi uredila svojo pokojnino in brez skrbi odšla za daljši čas v prelepo Slovenijo. Sedaj sva prišla za pet mesecev in že

vnaprej se bojiva, da nama bo čas prekratek, kajti vem, da bo sedaj slovo še težje. Najprej sva obiskala sorodnike na Pivki, potem pa sva se udeležila izleta po Sloveniji. Skupaj s še 33 rojaki iz Amerike sva preživela osem nepozabnih dni. A vse te lepe kraje, obenem pa seveda še druge, nameravava z Andyjem še enkrat obiskati, kajti v tem kratkem času se jih nisva mogla dovolj nagledati.

Ali nekaj je, kar me teži: tam so najini otroci. V Ameriki sem priraščena na otroke, v Jugoslaviji pa na to lepo zemljo, ki je ne bom mogla nikoli pozabiti. Zdi se mi, da ne bom mogla biti več ne tu ne tam popolnoma srečna. Če ostanem v Jugoslaviji, me bo srce vleklo k otrokom, če grem v Ameriko, me bo vlekla nazaj neznana sila, ki mi je že v prvih letih mojega izseljenstva prizadejala toliko bridkih bolečin — domotožje.

Ne marava misliti, da bova šla od tod. Tu sva, lepo nama je in lahko ostaneva — tako si govoriva.

M. D.

Mary in Andy Božič iz Clevelanda

V Novi Gorici, našem najmlajšem mestu, je pionirka dala šopek mladi predstavnici našega izseljenskega rodu — Riflovi Zofki iz Milwaukee

Doma govorimo samo slovensko

I. S.

Bila je najmlajša v veliki skupini dvainšestdesetih izletnikov — ameriških rojakov, ki so se udeležili štiridnevnega izleta po Sloveniji — Riflova Zofka iz Milwaukee, ki je prvokrat obiskala rojstno deželo svojih staršev, je letos doživela komaj svojo 24. pomlad. Prišli sta z mamo, ki je iz Češnjice pri Trebelnem doma. Tam v Milwaukee pa je ostal oče, ki dela v tovarni in ne utegne hoditi tako daleč na izlet, pa Zofkini sestri Mary in Helena ter bratje Ivan, Jože in Tone. Kar precej napolnjen je Riflov dom, pa veselo in domače je v njem, saj vsi otroci lepo slovensko govorijo. Otroci študirajo. Le Zofkina mlajša sestra Mary, ki je dovršila gimnazijo, se je že zaposlila v pisarni. Zofka bo postala inženirka kemije. Nadvse jo veseli ta poklic. Brat John pa bo elektrotehnik. Drugi še hodijo v gimnazijo. Vsa razigrana je bila Zofka na izletu. Raznolike lepote Slovenije so jo vedno znova veselo presenečale in navduševale.

V našem novem, mladem mestu Novi Gorici, je ameriške izletnike pristrčno pozdravil mladi rod. Zapeli so jim in zaigrali. Mala pionirka pa je enega od obeh šopkov dehtečih rož s sončnih goriških leh izročila najmlajši izletnici — naši Zofki.

Rudi Potočnik iz Detroita s soprogo na pikniku na Otočcu letos 4. julija

Potočnikova iz Detroita

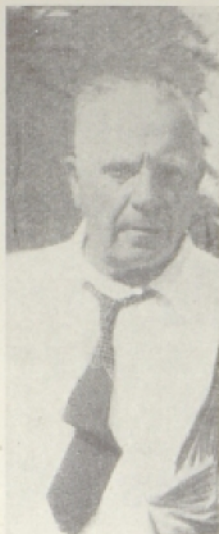
I. S.

Gorenjski korenini sta. Življenje ju je pestilo in tesalo, kakor je pač tako ali drugače vse naše ljudi, ki so odšli po svetu. A Potočnikova se nista dala ugnati v kozji rog. Zdaj živita v Detroitu — leta že. Rudolf je delal v avtomobilski industriji, kakor večina naših ljudi v tem največjem mestu v državi Michigan. Zdaj je upokojen. S soprogo živita na svoji obsežni farmi, ki je postala družabno središče predvsem seveda naših ljudi, pa tudi prebivalcev drugih narodnosti. Vse mesto pozna prijetne piknike, ki jih prirejajo na Potočnikovi farmi razna društva. In kaj bi tajili. Rudi je seveda najbolj vesel, kadar se pri njem zberejo domači ljudje. Kadar po prostrani farmi zazveni in zadoni domača pesem in govorica. O, kako tedaj postreže! Naj izdam še eno skrivnost, ki med Slovenci v Detroitu in tudi širom ZDA že dolgo ni več skrivnost: Rudi je specialist. Iz ameriških pujskov zna narediti tako pristne kranjske klobase, mesene in riževe, pa vsakršnih sort še, in prekajene želodce, kakor malokateri slovenski mesar na domačih tleh. Tudi z domačo kapljico postreže zraven, da je vse — o kay. In še kako!

Letos sta bila na obisku v starem kraju že tretjič po vojni. Vso Jugoslavijo sta prepotovala po dolgem in počez, majhne in velike kraje Slovenije sta si ogledala, pomenkovala sta se z ljudmi in navdušena ugotavljala: Res, zdaj vam ni treba več hoditi daleč čez morje iskat Ameriko, saj jo imate doma. In kar je še več vredno: vse, kar imate, ste si sami ustvarili!

Ker imam rad Prosveto

IZ RAZGOVORA Z ROJAKOM
JOS. DURJAVA IZ CLEVELANDA

— Zakaj ste se letos odločili za obisk rojstne domovine?

— Zmagal sem v tekmovanju za pridobivanje novih naročnikov najbolj razširjenega časopisa slovenskih izseljencev v Severni Ameriki »Prosveto«. Za nagrado sem prejel brezplačno vozovnico.

— Kdaj ste odšli v Ameriko in kako ste tam živeli?

— Rojen sem 12. avgusta 1895. leta v vasi Doblar pri Kanalu ob Soči. V Ameriko sem odšel 1913. leta, prav z istimi upi in sanjami, s katerimi so odhajali z rodne zemlje mnogi mladi fantje in dekleta. Sprva sem se naselil v Lorainu v državi Ohio. Kasneje sem iskal kruha v Pensilvaniji, v West Virginiji, v Illinoisu in v Minnesotti. Delal sem v premogokopih, v gozdovih, po farmah in podobno. Leta 1922 sem se vrnil v Cleveland, kjer sem še danes.

— In potem?

— O, potem! Potem sem naredil tisti veliki korak — poročil sem se leta 1925 s Pavlo, rojeno Čampa. Soproga je bila rojena sicer v Ameriki, vendar je bila pristno slovensko dekle. Imava hčer in vnuke.

— Ali ste prvič na obisku v »starem kraju«?

— Ne, prvič sem obiskal rojstno domovino 1952. leta s soprogo. Takrat je Jugoslavija kazala še mnoge posledice vojne, zdaj se pa ne morem načuditi, kako ste mogli tako naglo in v toliki meri napredovati. Žal, prvič tudi nisem imel prilike, da bi videl vso Slovenijo, zdaj pa sem bil na izletu po Sloveniji. Seveda imam zdaj mnogo širše poglede na Jugoslavijo.

— Kako se društveno udeležujete v Ameriki?

— Sem predsednik pevskega zbora »Slovan« že 19 let. Zadnjih devet let sem tudi predsednik

društva št. 5 Slovenske narodne podporne jednote, kjer sem po svojih močeh še vedno aktiven. Tudi pri drugih slovenskih organizacijah sodelujem, sem na primer član in večkratni urednik Slovenske dobrodelne zveze pri društvu Ribnica št. 12. Obenem sem član internacionalnega združenja strojnikov. Do svoje upokojitve, leta 1961, sem delal pri družbi Addressograph, kjer izdelujejo tiskarske stroje.

— Kdaj ste prevzeli zastopstvo za Prosveto?

— Šele leta 1961, vendar bom ostal zastopnik tega lista, dokler bom mogel.

— Imate kakšne težave pri zbiranju naročnikov?

— Tudi te so. Naročniki so žal priletni in odkar sem na počitnicah v Jugoslaviji, sem izgubil že tri naročnike, oziroma kar je huje, umrli so trije dobri, stari, pošteni Slovenci, ki so tudi po dolgih letih življenja v Ameriki z zanimanjem prebirali slovenski tisk. Menim, da bi bilo prav, da bi naši starejši rojaki v tujini skušali vzbuditi zanimanje za jezik svoje matere, svoje babice, zanimanje za novice iz domovine, iz katere so izšli, tudi pri najmlajših pokolenjih.

— Kako ste uspeli pridobiti toliko naročnikov za »Prosveto«, da ste v tekmovanju zmagali?

— Čisto enostavno: ker imam rad »Prosveto«, všeč mi je in za tisto, kar imaš rad, kar ti ugaja, se ni težko boriti. Priznati pa moram, da je marsikdo naročil list zato, ker me pozna, ker je vedel, da tekmujem za nagrado. In čeprav na zadnjem mestu, moram povedati, da tudi zato, ker sem se resnično potrudil.

— Kaj vam je najbolj všeč v starem kraju?

— Dobri, prijazni in veseli ljudje!

V. V.

*Mary in Džoni Bressi iz Dominique, Francija
in njun mali prijatelj*

*Tu in tam še srečate
takšno makedonsko
predico*

V naši najjužnejši republiki, kjer so moderne stolpnice sosede starim džamijam iz Orienta, po poljih traktor in leseno ralo, kjer stari pastirji večkrat spodijo čez moderno avtomobilsko cesto črede ovac in kjer zraven moderne limuzine, ki parkira na mestni ulici, stoji privezan osel, ki je prinesel z daljne planinske šiptarske vasi svojega gospodarja... tam sta se srečala včeraj in danes. Na današnji sončni dan, ki je tu bolj vroč kot kjerkoli v Jugoslaviji, so se srečali odsevi petstoletnega turškega jarma z novimi časi, s sedanjostjo.

Še in še lahko ponavljamo: Makedonija je dežela nasprotij. V enem samem dnevu, skorajda v nekaj urah, se lahko tu sprehodimo skozi zgodovino, skozi stoletja. Od starih samostanov z dragocenimi freskami na obalah Ohridskega jezera do starega sivolasega Edipa v planinski vasi Nikuštak blizu Kumanova, starca, ki se zaradi krvne osvete že dolga leta ni prikazal med ljudmi, od modernih stolpnice, ki so zrasle ob Vardarju in olupšale makedonsko glavno mesto, do modernih tekstilnih tovarn v Štipu. Vse to je bila Makedonija, najjužnejša jugoslovanska republika, ki ima največ sonca, a ji je preteklost pustila največ sence.

Sence ostajajo, brazgotine časa se ponekod še danes poznajo. V zahodnem makedonskem mestu Gostivaru in okolici Tetova, v mestih, ki ležita

V Makedoniji sta se srečala včeraj in danes

Feri Zerdin

*To so zanj najbrž le pri-
jetne počitnice doma.
Jeseni pa pojde spet v
mesto, v šole*

*V Skopju pred potresom:
mala stara pravoslavna
cerkev med novimi stolp-
nicami*

ob peti mogočne Šar planine, mi ljudje še pripovedujejo o kupčijah, ki so jih pred leti prikrito vodili šiptarski prebivalci. Kupčije z deklet! Dekle v družini, to je bil bogat vir dohodkov za starše. Nekaj sto tisočakov se je obetalo šiptarski družini, ko je v zibelki zavekala deklica. Tako so storili: dekle je bilo še v zibelki, njeni starši pa so že iskali ženina in sklepali pogodbe. Ko je dekle shodilo, je prišel po njo 30 ali 40-letni moški. Dekle je doraslo in za moža je imelo starca, mladi Šiptarji pa so ostajali brez žena, ker niso imeli denarja... Taka je bila žalostna dediščina starih časov in kakorkoli so se ljudje upirali zaradi tega, kupčij se ni dalo preprečiti. Zakoni so se težko uveljavljali v odmaknjenih planinskih vaseh. In vendar lahko to pisanje zaključimo optimistično: redko, zelo poredko je zdaj slišati še o kupčijah, čas je tudi to neprijetno senco izgnal.

Sonce, tobak, riževa polja, vinogradi, bombaž, opij, ovce in sir s Popove Šapke, vse to je Makedonija. To je domovina kola, ki so ga ponesli že daleč po svetu; republika, ki z naglimi koraki hiti v bodočnost in meče s sebe stara zgodovinska oblačila.

Na poti proti Prilepu me ob cesti spremljajo nepregledni tobakovi nasadi. Kmetje ga skrbno zalivajo in težko čakajo tiste avgustovske dni, ko bodo še v temnih jutranjih urah obirali prve

tobakove liste. Štiri milijone kilogramov ga zrašte samo na poljih okrog Prilepa, slavne prestolnice Kraljeviča Marka, ki si je nad tem mestom postavil svoje trdnjave. Toda to še ni ves makedonski pridelek tobaka. 70.000 družin ga goji in vedeti moramo, da pri 50 milijonih kilogramov, kolikor ga pridelala Jugoslavija, Makedonija prispeva največ. Tobak spreminja tu življenje. Nove strehe, novi radijski aparati, televizijske antene in sesalci za prah ter hladilniki v stanovanjih — vse to je izkupiček tobaka, ki je tu najbolj kvaliteten.

Bogata so makedonska polja in vendar jih mladi trumoma zapuščajo. Bežijo iz vasi in trkajo na mestna vrata, ker pravijo, da je tam lažje življenje, več zabave. Tako ostajajo vasi prazne in okna zapuščenih hiš gledajo po vaseh kot mrtve oči, kot prazne očesne votline. Makedonski zemljevid se spreminja. Niso te spremembe samo zaradi novih umetnih jezer, ki so nastala ob hidrocentralah, niti zaradi novih cest in železniških prog ter izsušenih polj, z zemljevida je zginilo trideset makedonskih vasi, ki so jih prebivalci zapustili. Kmetje zapuščajo polja, za katera so stoletja krvaveli, kajti 250 novih tovarn v makedonskih mestih je naredilo svoje. Zemlje je preveč in premalo. Medtem ko na eni strani ostajajo pusta polja, jih drugod spet izsušujejo. 100.000 hektarjev so v enem samem letu iztrgali močvirjem.

20.000 mladih trka na mestna vrata. Odhajajo tudi taki, ki bi čez nekaj let bolje živeli na vasi, a vendarle odhajajo. Polja ob Vardarju ostajajo neobdelana, vsi hočejo k tovarniškim strojem, ki jih je čedalje več, hočejo stran od lesenega pluga, ki v nekaterih odmaknjenih vaseh še reže brazde. Nočejo počakati, da bi mehanizacija prišla tudi k njim.

In vendar se da tudi na makedonski zemlji lepo živeti. Primer in dokaz so Bogdanci, majhna vasica na makedonskem jugu, ki je nekdanj rodila le sezone, ki so vsako leto odhajali na »pečalbo«. Ta vas ima zdaj tisoč delavcev tudi iz drugih krajev. Iz polj so naredili tovarno, ki že takrat, ko je še vrh bližnjega Pelistra pokrit s snegom, proda doma in v inozemstvu 70 ton paradižnika in toliko paprike. Deset mesecev v letu zori sočivje v steklenih bogdanskimi vrtovih.

Novi čas ni spremenil le ulic in življenja v Skopju, ampak je segel celo do vlaške vasi Suševu blizu Štipa. To je vas, v kateri so že od nekdanj živeli vlaški nomadi s svojimi čredami ovac. Tudi tu se srečujeta turški včeraj in makedonski danes. Starci in starke imajo na čelu tetovirane križe. Turki nekoč niso prizanegli niti otrokom, zato so jim starši tetovirali na čelo križe, česar so se Turki bali in otroci so ostali varni. Ti otroci so zdaj starčki in starke, ki živijo v Suševu, ostali so žive priče turškega div-

Ta podoba nekdanjega Skopja, ponosnega mesta ob Vardarju, je zdaj samo še razglednica. Toda mesto bo spet ostalo iz ruševin in zaživelo...

janja. Tu živi tudi stari Vangel, ki prav tako že od turških časov nosi križ na čelu. Vas starcev in stark je to. Vangel mi pojasnjuje: »Mladi so odšli v šole. Prepustili so črede ovac nam in le včasih se vračajo. Prihajajo kot pravniki, agronomi, inženirji in zdravniki. Glejte, ti bodo imeli drugačno življenje!«

Riževa polja v okolici Kočan, bogati vinogradi v Kavadarju, kjer zori znano tikveško vino, in vas Lipkovo — vse to je Makedonija. Da, tudi Lipkovo, planinska vas nad Kumanovim. Tam živi stari Edip iz šiptarske vasi Nikuštak, ki zaradi krvne osvete že mnogo let ni zapustil hiše. Sprl se je s sosedi zaradi vode, ki je tu nekoč veljala toliko kot kaplja krvi. Tam pada zdaj dež po naročilu, po želji. Pada na riževa polja in tobačne nasade, pada tako, kakor ga naročijo pri okenčku v zadrugi. Ljudje so zgradili divjo Lipkovsko reko in tako je nastalo ogromno jezero, iz katerega vodni topovi vsak dan bruhajo dež po poljih. Kolikor ga kdo hoče! V šiptarsko vas je prišla tudi elektrika, dež pada po želji, le Edip je še vedno zaklenjen v svoja dvorišča zaradi krvne osvete. Njemu novi čas ni prinesel sprememb. Kdaj bo padal lipkovski dež tudi na njegovo sivo glavo?

V Titovem Velesu, mestu ob Vardarju, kjer bele hišice čepijo na pobočju kot preplašene ptice, se je rodil Kosta Solev-Racin, največji makedonski pesnik, ki je svojim ljudem že davno ob-

ljubljal lepše življenje. Napovedi iz njegovih pesmi so se že uresničile, toda sam ni dočakal tega. V borbi za lepše življenje je v vojnih letih moral žrtvovati tudi sebe.

Le v makedonskem glavnem mestu, ki ga danes ni več, se je čas ustavil. Včerajšnji in jutriš-

Skopje pred potresom

Mamica, kje si?

nji dan sta si podala roki tudi v Skopju. Stari del mesta Bitpazar, s turškim tlakom in majhnimi hišicami, se je rokoval z novimi modernimi stolpnici ob Vardarju, ki so pomenile sedanjost in oznanjale jutrišnji dan. Zdaj je vse to že preteklost, žalostna preteklost! Namesto stolpnic stojijo ob Vardarju razvaline, izpod katerih so izkopali toliko trupel... Zgodilo se je 26. julija ob peti uri in sedemnajst minut zjutraj, ko so obstale vse skopske ure. Takrat se je prekinil življenjepis mesta, ki so ga vsi ljubili. V osemnajstih minutah je strahoten potres razdejal vse, kar so pridne roke gradile osemnajst in še več let. Skopja danes ni več... Ni več tistega Skopja, ki je še tik pred začetkom druge svetovne vojne imelo le 60.000 prebivalcev, ob potresu pa je v njem živelo in delalo četrť milijona ljudi.

Štiri petine Skopja je zdaj razrušenega in pod razvalinami je za vedno obležalo več kot tisoč ljudi. In vendar Skopje ni umrlo, to mesto bo živelo. S pomočjo vseh naših ljudi in s pomočjo vsega sveta bodo zgradili novo glavno mesto, le tisoči, ki so obležali pod betonskimi skladi, pod delom svojih rok, tega mesta ne bodo nikoli videli.

V glavnem mestu naše najjužnejše republike, kjer sije sonce močnejše kot kjerkoli v Jugoslaviji, sta se srečala turški včera in makedonski danes... srečala sta se in obstala ter pomolčala, pomolčala v znak sožalja mrtvemu mestu...

Pomagajte Skopju!

V zvezi z nedavno nesrečo, ki je zadela Skopje ob katastrofalnem potresu, so se vse naše izseljenske matice obrnile na organizacije izseljencev po svetu in na posameznike s prošnjo, da v teh bridkih trenutkih, v katerih so se znašli skupaj vsi naši narodi, store, kar je mogoče, da bomo pomagali težko prizadetim prebivalcem Skopja. Ze pred tem pozivom pa se je v vseh deželah izredno naglo in spontano pokazala želja naših izseljencev, da pomagajo Skopju. Naši izseljenci in njihove organizacije so začeli pošiljati izseljenskim maticam v domovini, našim diplomatskim in konzularnim predstavništvom v tujini ter raznim organom in organizacijam v domovini izraze sožalja ter izražali pripravljenost, da bodo na vsak način pomagali prizadetim. Pokazalo se je, da je ta tragedija naše izseljence globoko prizadela in pretresla in da jih humana in patriotična čustva spodbujajo k aktivnemu sodelovanju in čim hitrejšemu in učinkovitejšemu odstranjevanju njenih posledic.

Zdaj, ko je od dneva katastrofe minilo že precej dni, lahko mnogo bliže in jasneje spoznamo vso težo nesreče, ki je zadela to naše lepo, zgodovinsko mesto ob Vardarju, glavno mesto Makedonije in po velikosti tretje mesto Jugoslavije. Malone 80 odstotkov vseh stanovanj je porušenih ali tako poškodovanih, da jih bo treba naknadno porušiti. V katastrofi je našlo smrt nad tisoč prebivalcev, več tisoč pa jih je bilo ranjenih. Vse prebivalstvo Skopja, v mestu

Ruševine, ruševine...

je živelo nad dvesto tisoč ljudi, so obvezno evakuirali. V nesreči je bilo hudo prizadeto gospodarstvo tega mesta, ker je bilo nad 60 odstotkov gospodarskih objektov popolnoma uničenih in obratne instalacijske naprave težko poškodovane. Dalje so bili porušeni skoraj vsi kulturni, prosvetni, zdravstveni in socialni objekti, javni objekti in poslopja državnih organov. Skopje, glavno mesto Makedonije, je bilo tudi kulturno središče te republike. V njem je bilo največ kulturnih, znanstvenih in prosvetnih ustanov. Do tal porušene ali onesposobljene so knjižnice, muzeji, gledališča, fakultete in druge številne šole, bolnišnice in druge znanstvene ustanove. Nad 50.000 učencev in 10.000 študentov je ostalo brez lastnih šolskih prostorov. Večina imetja prebivalcev je skoraj popolnoma uničeno. Uničena je bila tudi dragocena zgodovinska in znanstvena dokumentacija, laboratoriji, kabineti in knjižnice fakultet in drugih znanstvenih ustanov, sodobne naprave v zdravstvenih ustanovah, naprave radijske postaje itd. Tu moramo posebej naglasiti, da so bili med drugim uničeni tudi številni objekti, ki so jih zgradili v Skopju s prispevki makedonskih izseljencev, kateri so zgovorno pričevali o tesnih vezeh, ki vežejo makedonske iz-

Katastrofa Skopja je globoko pretresla vso našo skupnost kakor tudi vso svetovno javnost. Z vsega sveta so prihajala sožalja in tudi pomoč. Jugoslavija sama je podvzela vse ukrepe, da pomaga težko prizadetim prebivalcem Skopja in odstrani posledice potresa kakor tudi, da kolikor je le mogoče obnovi gospodarsko in družbeno življenje v mestu. Spontano so vznikale številne pobude gospodarskih, kulturnih, znanstvenih in drugih organizacij širom po deželi. Jugoslovanska vlada in razni organi, ustanovljeni v vseh republikah za pomoč Skopju, kakor tudi vse izseljenske matice v deželi so si prizadevali uskladiti svojo dejavnost s spontanimi pobudami, ki so se pokazale v vsej deželi. Materialna pomoč in izrazi sožalja, ki so prihajali od vseh strani, iz tujih držav, od mednarodnih in drugih organizacij na svetu in od naših številnih izseljencev, so bili v teh bridkih trenutkih dragocena in materialna pomoč.

Ko vam pošiljamo to poročilo, pa moramo poudariti, da ogromno upustošenje, ki ga je povzročil potres, terja mnogo večje materialne naložbe, kakor je bilo to doslej storjeno z vsemi dosedanjimi prispevki jugoslovanskih narodov in vlade, kakor tudi s prispevki drugih dežel ter naših izseljenskih organizacij in posameznikov po svetu. Zato se je jugoslovanska vlada obrnila na tuje vlade za nadaljnjo materialno pomoč prek dolgoročnih kreditov in v drugih oblikah, da bi posledice potresa odstranili čim učinkovitejše in čim hitreje in bi prebivalcem Skopja omogočili, da bi s lastnimi močmi čimprej nadaljevali normalno življenje.

S tem pismom se obračamo na vse izseljenske organizacije in vse naše izseljence v pričakovanju, da se bodo s takojšnjo akcijo med svojimi člani in v krogih svojih prijateljev pridružili naporom domovine, da Skopje ponovno zaživi.

Ponovno moramo naglasiti, da je obseg materialne škode, ki jo je potres napravil v Skopju, zelo velik in terja ter bo še dolgo terjal od vse jugoslovanske skupnosti posebne in izredne napore. V teh naporih visoko cenimo tudi napore naših izseljencev

Samo to ji je ostalo od doma in njenih dragih...

v tujini in njihovih organizacij. Znano nam je, da so v več deželah naši rojaki že ustanovili posebne odbore za pomoč Skopju, ki so že poslali prve zbirke prispevkov in obljublajo nadaljnjo pomoč. Upamo in smo o tem tudi prepričani, da bo v jugoslovanskih naselbinah po svetu v bodoče še več takšnih odborov, ki bodo pripomogli k čimprejšnji obnovi porušenega mesta. Prav gotovo bodo med zgradbami novega mesta, ki bo zrastle na ruševinah, tudi objekti, zgrajeni s prispevki naših izseljencev, ki bodo ostali bodočim rodovom kot simboličen spomin nerazdružljivih vezi naših izseljencev z rodno domovino.

Da bi doma in v svetu spoznali obseg pomoči jugoslovanskih izseljencev Skopju, je najbolje, da pošiljate vse zbirke in prispevke preko svojih organizacij oziroma, če teh ni, preko izseljenskih matic v domovini, predvsem Izseljenske matice Makedonije v Skopju.

Ko vas ob zaključku pozdravljamo, se najtopleje zahvaljujemo za vse izraze sožalja in za materialno pomoč, ki so jo naši izseljenci in organizacije že doslej zbrali in poslali za pomoč Skopju in njegovim prebivalcem.

IZSELJENSKE MATICE
MAKEDONIJE, SRBIJE, HRVATSKE, SLOVENIJE,
BOSNE IN HERCEGOVINE IN CRNE GORE

Domovina, tvoja bolečina je tudi naša!

Tragedija Skopja in njegovih prebivalcev je živo odjeknila v srcih naših ljudi doma in po svetu. Že v prvih dneh po katastrofi so izseljenske matice po Jugoslaviji začele prejemati sožalne brzojavke izseljenskih društev in organizacij ter posameznikov iz vseh delov sveta. Mnogi so obenem že tudi poslali prve prispevke, zbrane za pomoč Skopju.

Predstavniki jugoslovanskih izseljencev iz ZDA in Kanade, ki so bili na obisku v Jugoslaviji, so obiskali tudi Izseljensko matico Makedonije, ki je bila tudi zelo prizadeta po potresu. Hiša, v kateri je imela svoj urad, je porušena in so morali v prvih dneh po nesreči uradovati kar pod šotorom v mestnem parku. Tam so uredniki »Makedonije«, glasila Izseljenske matice Makedonije, zbrali in uredili dokumentirano gradivo za posebno izdajo »Makedonije«, ki v besedi in sliki s pretresljivo neposrednostjo govori o najbolj črnih dneh Skopja in njegovih prebivalcev. Ta posebna izdaja je bila seveda tiskana v Beogradu, ker je tudi tiskarna, v kateri so tiskali »Makedonijo«, prizadeta po potresu.

Predstavniki jugoslovanskih izseljencev so si s tajnikom Izseljenske matice Makedonije ogledali porušeno mesto. Ta ogled jih je, kakor vsakogar, globoko pretresel. Obljubili so, da si bodo prizadevali, da bodo jugoslovanski izseljenci v ZDA in Kanadi zbrali čimveč za pomoč in ublažitev katastrofalnih posledic potresa.

Tudi v Mehiki so jugoslovanski izseljenci takoj začeli zbirati prispevke. Že v prvem tednu so zbrali skoraj dva milijona dinarjev. Največ so zbrali v mestu Mehiki ter v državah Morelos in Halisko. Z zbiranjem pomoči so začeli tudi izseljenci v Kostariki in Panami.

Vso svojo pomoč so obljubili makedonski izseljenci s področja Toronta in južnega Ontaria v Kanadi, kjer jih živi okrog 40.000. Kot prvi prispevek so poslali za Skopje 18.000 dolarjev. Poleg makedonskih izseljencev zbirajo prispevke za Makedonijo tudi drugi izseljenci jugoslovanskega porekla s področja Toronta, Vancouverja in Montreala.

Jugoslovanski izseljenci na Domazet Anti v Beyrutu, Libanon, so zbrali za prizadete v Skopju 171.28 ameriških dolarjev.

Predsednik republike Josip Broz-Tito je prejel od lige za enotnost jugoslovanskih Slovanov iz Melbourn v Avstraliji naslednjo brzojavko:

»Izseljenci slovanskega porekla, ki žive v Avstraliji skupaj z Makedonci, Vas prosijo, da izrazite prebivalcem Skopja in družinam žrtev naše globoko sožalje in bolečino. Tu je bilo množično

zborovanje Makedoncev, ki so ustanovili odbor za pomoč in razglasili poziv za prispevke. Odziv je bil izreden. Zbrali so tisoče funtov. Prosimo Vas, da sprejmete naše pozdrave. Živela Jugoslavija!«

V Urugvaju je Jugoslovansko združenje Bratstvo kot prvo pomoč zbralo za Makedonijo 7000 pesosov, to je 424 dolarjev. Slovenska izseljenska matica je prejela od Jugoslovanskega združenja Bratstvo v Urugvaju naslednji dopis:

Ob težki nesreči, ki je prizadela glavno mesto naše bratske republike Makedonije, je Jugoslovansko združenje BRATSTVO v Urugvaju še isti dan, ko je prispela pretresljiva novica, sklicalo sestanek svojega upravnega odbora in sklenilo naslednje:

1. Pozvati tukajšnjo naselbino in vse druge prebivalce Urugvaja, da sodelujejo pri zbiranju pomoči za makedonski Rdeči križ.

2. Pridružiti se globokemu žalovanju narodov Jugoslavije za žrtvami potresa v Skopju in v ta namen za teden dni odpovedati vse zabavne prireditve.

3. Takoj začeti zbiralno akcijo med prebivalci v naselbini.

4. Uskladiti to akcijo z zbiranjem pomoči drugih bratskih ustanov v naselbini, kolikor bo to mogoče, ali nadaljevati z akcijo brez vsakršnega odlašanja.

V prvih štirih dneh po prejemu vesti o potresni katastrofi v Makedoniji je Jugoslovansko združenje BRATSTVO poslalo Rdečemu križu Makedonije kot prvo pomoč sedem tisoč pesosov, tj. 424 dolarjev. Od tega je bilo štiri tisoč pesosov zbranih v naselbini, ostale tri tisočake pa je združenje prispevalo iz svoje društvene blagajne, ki jo je izpraznilo do zadnjega centa.

Vsako leto konec avgusta in v začetku septembra slavi BRATSTVO svojo obletnico z velikim slavljem. Zaradi tragedije v Makedoniji je upravni odbor BRATSTVA sklenil, da se letošnja proslava odloži in da društvo vso svojo dejavnost posveti zbiranju pomoči za Rdeči križ Makedonije.

Po prvi poslani zbirki upamo, da bo v prihodnjem tednu sledila druga in tako bomo z zbiranjem nadaljevali, dokler bo mogoče. Šele po uspešnem zaključku te akcije bomo določili dan proslave 35-letnice Jugoslovanskega združenja BRATSTVO.

Petar Kurtić,
tajnik

Ljubo Jutronić,
predsednik

je podvzelo jugoslovansko združenje Bratstvo v Montevideu, kar nam dokazuje naslednji dopis, ki je bil odposlan Matici 19. avgusta:

Pred tremi dnevi smo odposlali tretjo zbirko naše pomoči Skopju. Ob tej priliki smo poslali 8.000 pesosov, tako da smo do danes zbrali in odposlali skupaj 25.021 pesosov, kar je dvakrat več od vsote, ki smo jo preteklo leto zbrali za prizadete po potresu v Dalmaciji in Hercegovini. Zdaj delamo z vsemi silami, da zberemo čim več za četrto pošiljko, ki jo bomo odposlali pred koncem tega meseca.

Vsoto doslej poslanih 1.513 dolarjev je zbralo Združenje Bratstvo, ostala društva v naši naselbini zbirajo posebej, vsako zase pa si prizadeva, da bi bila zbirka čim večja. V korist prizadetih v Skopju bomo prvega septembra v našem Domu priredili velik umetniški festival. Bolgarsko prosvetno društvo je vzelo tri naše nabiralne pole, da bo v svoji naselbini zbiralo za Skopje. Rusko-Ukrajinsko društvo »Maksim Gorki« bo organiziralo posebno prireditve. Čehoslovenski kružok je prispevke, zbrane ob proslavi 19-letnice slovaške ljudske vstaje, namenilo Skopju. Litvansko prosvetno društvo je vzelo eno nabiralno polo, da zbere prispevke v svoji naselbini. Na vseh prireditvah, kjer nastopa naša mladina, propagiramo med Urugvajčani za pomoč Skopju. Naša mladina bo s petjem, glasbo in plesi sodelovala pri naslednjih prireditvah: 25. avgusta na veliki obrtniški prireditvi, 31. avgusta na proslavi 19-letnice slovaške ljudske vstaje, isti dan na proslavi Litvanskega doma, 1. septembra na posebni veliki prireditvi za Skopje, 8. septembra na prireditvi državne osnovne šole in isti dan zvečer na mednarodnem folklornem festivalu.

IZSELJENSKA DRUŠTVA V AVSTRALIJI SO SKLICALA POSEBNE MITINGE

na katerih so apelirali na jugoslovanske izseljence in domačine, da pomagajo prizadetim v Skopju. Dne 4. avgusta je bil miting v Sidneyu, na katerem so govorili: namestnik šefa laburistične stranke g. E. G. Whitlam, rev. dr. Tom Caming, predsednik komiteja za pomoč, g. Dj. Keni, tajnik mestnega odbora Trade Uniona za Sidney, predstavnik Rdečega križa Avstralije ga. Persa Porter in jugoslovanski generalni konzul Dejan Popović.

Do konca avgusta so jugoslovanski izseljenci v Sidneyu zbrali 2.000 avstralskih funtov, izseljenci v Melbournu pa prav toliko. Načelnik mesta Brocken Hill je po radiu pozval meščane, da prispevajo za prizadete v Skopju. Cerkevni

odbor za pomoč v Sidneyu je v ta namen prispeval 1000 avstralskih funtov. Rdeči križ Avstralije pa 500 avstralskih funtov. V avgustu je nogometna federacija NSW organizirala tekmo med reprezentancama NSW in moštva sestavljenem iz Jugoslovancev. Dobiček od te tekme pa so namenili za Skopje.

Izvršni odbor Slovenske narodne podporne jednote, ki ima svoj glavni sedež v Chicagu v ZDA, je takoj po katastrofi v Skopju objavil v svojem glasilu Prosveti poziv, s katerim apelira na vsa društva, člane in prijatelje te velike slovenske organizacije, da takoj začno z zbirkami za Skopje.

Tudi v Čilu so organizirali široko akcijo za pomoč. V Santiagu de Chile so do konca avgusta zbrali okrog 30 milijonov čilskih pesosov. Naše izseljenske organizacije v Boliviji: Jugoslovansko podporno društvo, Združenje »Jadran«, Društvo jugoslovanskih in bolivijskih žensk, društvo »Jugoslovanska mladina« ter mnogi jugoslovanski domovi in klubi so prav tako začeli zbirati prispevke za Skopje. V Rosariu v Argentini, kjer živi nad 15.000 jugoslovanskih izseljencev, so sklicali veliko zborovanje na katerem so sprejeli prve ukrepe za organizirano pomoč. Zelo aktivne so tudi jugoslovanske naselbine v južni Patagoniji, dalje v južni Rodeziji, Južnoafriški uniji in drugod.

Slovensko izseljensko društvo Edinost iz Herlerheide v Holandiji se je tudi takoj odzvalo klicu po pomoči bratom v nesreči. S posebnim pismom Slovenski izseljenski matici izražajo svoje globoko sožalje:

»Katastrofa, ki je prizadela glavno mesto naše socialistične republike Makedonije, Skopje, nas je vse globoko pretresla. Prosimo, dragi tovariši in tovarišice, da v imenu vseh članov in upravnega odbora društva Edinosti v Holandiji sprejmete naše globoko sožalje. V fond za pomoč prizadetim v Skopju prilagamo 125 holandskih guldnov.«

Odbor Združenja Jugoslovancev v Severni Franciji je zbral 238.400 novih frankov. Nabirali so naslednji tovariši: V Sallauminesu Franc Kastelic in Rudolf Zimzak, ki sta zbrala med rojaki 80.900 novih frankov. K tej vsoti je prispeval Franc Kastelic sam 200 NF, v Buay en Artois je zbral Ignac Mandelj 36.600 NF, v Vingles-Meurchin Ivan Berce in Zofi Androjna 30.500 NF v Noyelles sous Lens Franc Burnik in Jozef Zorko 30.400 NF, v Lievinu Blaž Skočir 20.000 NF.

Veliko zaslug, da je akcija tako lepo in hitro uspela, ima poleg zbiralcev in darovalcev tudi družina Šumecki-Zimzak, ki je dala zbiralcem na razpolago svoj avtomobil, da so lahko izvedli zbiranje prispevkov tudi v oddaljenih krajih v najkrajšem času.

Jugoslovanski izseljenci iz Kanade pred odhodom iz Jugoslavije

Vsem zbiralcem in darovalcem in vsem, ki so kakorkoli pomagali, se odbor Združenja Jugoslovancev v severni Franciji, kakor tudi naše poslaništvo v Parizu najiskrenejše zahvaljujeta!

Društvo »Sava« iz Merlebacha je poslalo prispevek 248.000 dinarjev. Znesek sta pri Slovenski izseljenski matici izročila predstavnik društva Martin Blatnik in Franc Povh, ki se na tem mestu toplo zahvaljujeta v imenu društva vsem članom, ki so prispevali k zbirki, kakor tudi francoskim trgovcem iz Merlebacha za njihove prispevke.

ZBIRKE OB PRIHODU IN ODHODU

Ob obisku domovine so rojaki iz evropskih dežel zbrali za Skopje: skupina izseljencev iz Holandije pod vodstvom Franca Anderluha je ob prihodu v Slovenijo zbrala v vlaku: 14.40 guld., 60.15 DM in 645 din. Skupina izseljencev iz Nemčije pod vodstvom Jožeta Jakliča je ob prihodu v Slovenijo zbrala v vlaku 811.62 DM in 2.500 din. Rojak Franc Čebin iz Homberga je zbral 17 DM in sam dodal 20 DM. Skupina izseljencev iz Holandije, člani društva sv. Barbare, ki so prispeli na obisk v Slovenijo 8. avgusta, pa so zbrali za pomoč Skopju 122.50 guldnov.

Rojaki Franc Kauc, Franc Trefalt in Anton Skruba so zbrali v vlaku od skupine izseljencev iz Francije — pokrajina Moselle 2.045 din, 376,72 NF in 2.20 DM. Rojak Jože Planinc pa je zbral 617 NF.

Skupina jugoslovanskih izseljencev iz Kanade, ki se je z našim potniškim letalom Adria aviopromet dne 27. avgusta vrnila v Kanado, je pred odhodom zbrala za prizadete v Skopju 85 dolarjev. Izjavili so, da je ta vsota le skromen del njihove celotne pomoči. Navajamo imena darovalcev:

Belavič Peter, Delavič Blagoje, Despot Steve, Divjak John in Agata (20 dol.), Bozca Eliza-

beth, Fak George (Jura), Ivšič Ivan, Jerše John, Jurčič Vladimir, Kosir Eleonora, Kralj Petar (Pero), Krivec Ljudmila, Krivec Silva, Krivec Bojan, Lopoida Djuro, Lopoida Anna, Magyar Julius, Magyar Magda, Marek Milan, Marek Ljerkica, Marek Antony, Mihič Branko, Milutinović Boško, Milutinović Helen, Mulahmetović Nurija, Miroslavić Joe, Naglič Martin, Obradović Marko, Paljunac Berthy, Pecek Mary, Pavičič Anna, Pecnik Anna, Pocrmič Marta, Pongrac Marija, Pierce Mildred, Pierce Karolina, Radojevič Ratomir, Radojevič Divna, Radojevič Miloš, Rašič John, Ramsak Gabrijela, Ramsak Violeta (Celger), Rajakovič Pavle, Rajakovič Draga, Repar Josip, Repar Alojzija, Ružič Anton, Skrtič Ivan, Steh Nikola, Spretnjak Kazimir, Solaković Mara, Šutulović Josip, Šutulović Magda, Šutulović Božica, Tiosavljevič Vladimir, Tiosavljevič Andrej, Tomšič Vida, Tkalec Katica, Tkalec Nellie, Vrban Joe, Vrbanek Mirko-Ana, Zečević Miodrag, Zečević Paulin, Žizek Rozina.

Izseljenci iz Pomurja, zbrani na pikniku v Jeruzalemu, pa so, kakor navajamo tudi v poročilu o tej prireditvi, zbrali za Skopje 32.000 din.

»NI VELIKO, JE PA IZ SRCA...«

Da je nesreča naših bratov v Skopju globoko pretresla vse naše ljudi po svetu, dokazujejo številna pisma, ki jih te dni prejemo pri Slovenski izseljenski matici. Žal, jih zaradi pomanjkanja prostora ne moremo objavljati v celoti. Mnogi rojaki so tudi začeli zbirati prispevke med svojimi prijatelji, oziroma pošiljajo svoje prispevke.

»Ni veliko, je pa iz srca...« sta napisala Franc in Anica Muraus iz Ottweilera v Nemčiji in priložila 5 DM.

Rojaka Pavle Kersikla in Albert Serbinek iz Eucumbene v Avstraliji sta zbrala med svojimi

prijatelji 68 avstralskih funtov. V svojem pismu pravi rojak Kersikla: »Novica o potresu v Skopju, ki je prizadel toliko gorja prebivalcem tega mesta, nas je Slovence močno ganila. Z rojakom Albertom Serbinek sva organizirala zbirko za pomoč žrtvam, vsak se je odzval in dal, kolikor je pač mogel.«

K zbirki so prispevali: Pavle Kersikla, Albert Serbinek, Ivan Poropat, Anton Ludvik, Peter Kern, Jože Humar, Anton Jurse, Alojz Tomšič, Ivan Geršak, Franc Zagorc, Stanko Grmek, Viktor Novak, Jože Jenko in Jakob Milharčič.

H. A. Zuppin iz Västerasa na Švedskem piše: »Težko nas je prizadelo, ko smo pred dnevi po radiu, televiziji in časopisih gledali in poslušali novice o makedonski katastrofi. Švedski radio, TV in časopisi so ogromno poročali. Vsa čast Švedom: čas so si tako prizadevali za pomoč, kakor da se je nesreča zgodila na Švedskem. K denarni pomoči so poleg Švedov prispevali tudi tukajšnji jugoslovanski izseljenci. — Glede pomoči Skopju, bom skušal še sam zbrati kaj denarja in ga bom čimprej nakazal na vaš naslov...«

Med posamezniki so do 1. septembra pri Slovenski izseljenski matici prispevke za Skopje še nakazali naslednji rojaki: Apolonija Znidaršič, Francija, 1000 din, Družina Kranjc, Sindelfingen, Nemčija, 50 DM, Milan Marcijan, Oberhausen-Osterfeld, Nemčija, 50 DM, Florijan Močilnikar, ZDA, 5 dolarjev, Frank Česen, ZDA, 2000 din, Jože Mlakar, Holandija, 1000 din, uslužbenci slovenske izseljenske matice 19.400 din, Lipovšek Metka 500 din, Jože Zupančič 4.000 din.

Od Sveta za izseljenska vprašanja pa smo do 1. septembra prejeli obvestila o naslednjih prispevkih za prizadete v Skopju, kateri so bili nakazani na centralni zborni center v Beogradu: Jovan Pješiva, Avstralija, 5 avstralskih funtov, Mito Perić, Bad Tolz, 5.556 din, I. Velimirović, Pariz, 65.80 NF, Miroslav Vranješ, Kalifornija, 10 dolarjev, A. Spelich, ZDA, 10 dolarjev, Ljubomir Ečimović, München, 9.259 din, Ljubomir Stefanović, Kambodža, 18.750 din, Mirko Korenčič, Kambodža, 200 NF, Ilija Lekić, Genova, Italija, 512.400 dinarjev, V. Čurčič, New York, 10 dolarjev, Josef Marković, New York 75.000 din, Vitomil Krivokapić, Oslo, Norveška, 7 dolarjev, Gligor Nikolovski, Göteborg, Švedska, 100 švedskih kron. Izseljenci v Caracasu, Venezuela so zbrali 5.940 Bolivarov, Voja in Danie Tiranić, Milwaukee, ZDA, 10 dolarjev, Zdravko Marušič, London, 20 funtov, Brigita Cialowicz, Frankfurt, 10 DM, Centro Jugoslavia, Rosario, Argentina, 200 dolarjev, Djura Latinović, Avstralija, 15 avstralskih funtov, P. Jarošević, Avstralija, 5 avstralskih funtov.

Nadaljnje prispevke bomo objavili prihodnjic.

Novo Skopje že gradijo

D. Kralj

Ko se letalo spusti nizko nad Skopje, zagledaš prve ruševine, toda še vedno se ti zdi, da mesto ni tako porušeno, kakor si slišal govoriti. Hiše stoje, belijo se pročelja stolpnic... Toda šele potem, ko se sprehodiš po ulicah, uvidiš, da pravo in veliko rušenje Skopja šele pride na vrsto. Koliko hiš je, ki res stoje, a so vendar samo kulise! Strehe so vdrte, stropi sploščeni, stopnišča odžagana, temelji preščipnjeni, zidovi razmaknjeni — vse tik pred porušenjem. Strokovnjaki pravijo, da bi se vse te hiše podrle, če bi potresni sunki trajali le še nekaj sekund dlje. Število žrtev bi bilo v tem primeru veliko večje.

Obnova mesta! Kje postaviti novo Skopje? Veliko govorijo te dni o tem, tako v Skopju, kakor povsod pri nas. Nekateri so bili mnenja, da naj postavijo mesto kje drugje, drugi pa so trdili, da Skopje lahko stoji samo tam, kjer je stalo pred potresom. Posledicam potresa ne uideš,

Edinice naše vojske, ki so bile v Skopju prve pri reševanju človeških življenj, požrtovalno pomagajo tudi pri odstranjevanju ruševin

če prestaviš mesto, temveč le, če ga sezidaš tako, da se ne bo zlepa podrlo.

Sredi Skopja, sredi med ruševinami se dviga nebotičnik Delavskega doma, ki ima nad 10 nadstropij in je povsem nepoškodovan; niti okenska stekla niso razbita, celo zidovi niso popokali. Zakaj? Grajen je ves iz železobetona, da je lahko vzdržal vodoravne premike, tresenje in vse sunke. Podobno je z drugimi nebotičniki, tu in tam so zidovi malo popokali, toda konstrukcije so vzdržale. Tudi vse druge hiše in bloki, ki so bili grajeni iz železobetona, so vzdržali, le opečne stavbe in pa bloki, ki niso bili dovolj armirani, so popustili. Če se niso sami podrli, jih bodo morali podreti sedaj.

Obnova Skopja teče v dveh smereh. Prve skupine »zdravijo« vsa tista poslopja v mestu, ki so zdravljenja vredna. To so hiše, ki so malo popokane, stopnice deloma porušene, skratka vse, kjer je konstrukcija vzdržala potresne sunke. Pri tem obnavljanju sodelujejo gradbena podjetja iz vse države. Posamezne republike so si razdelile mestne predele med seboj in Sloveniji je pripadel del občine Idadije, nedaleč od kolodvora. To »zdravljenje« hiš je zelo zamuden posel, pa tudi odgovoren, saj je treba hiše popraviti tako, da bodo vzdržale morebitne nove potresne sunke in da ljudi ne bo strah prebivati v njih.

Drugo področje obnove oziroma graditve mesta pa je postavljanje tako imenovanih satelitskih naselij v neposredni okolici Skopja, ne dalje od deset kilometrov od središča. Zaenkrat bodo v teh naseljih predvsem montažne stavbe, manjše hišice za največ po tri družine. Ta naselja že gradijo in prav mudi se, kajti danes je celo Skopje še pod šotori. Za zdaj to ni tako hudo, ker je vreme sončno in deževalo ni že več tednov, toda ko bo nastopilo jesensko deževje, ko bodo začeli pihati mrzli novembrski vetrovi, ko bo z decembrom prišel sneg — v šotorih ne bo več moč vzdržati.

Zato pri gradnji teh satelitskih naselij hitijo. Tudi tu imajo razdeljena področja. Gradbena podjetja vsake jugoslovanske republike gradijo posebno naselje. Slovenija gradi naselje Vlaje, ki se bo nahajalo kakih pet kilometrov od mestnega središča proti severozahodu. V tem naselju bodo zgradili tudi vse komunalne naprave, šolo, zdravstveno postajo, trgovine in seveda čim več stanovanjskih hišic. Delo gre hitro od rok, saj delajo noč in dan, ker se zares mudi.

Pri gradnji montažnih naselij pa sodelujejo tudi ekipe iz drugih držav. Skupina iz Zvezne republike Nemčije postavlja v Djorče Petrovu montažno naselje, ki bo imelo 40 hišic. V vsaki bo prostora za tri družine. Prve hišice iz tega naselja so bile gotove že pred dobrim mesecem. Malo naprej, že pri vasi Saraju, ki je kakih

Mladina iz vse Jugoslavije pomaga pri gradnji novega Skopja. Mladinci iz Srbije pri postavljanju montažnih hiš iz Anglije

deset kilometrov od središča Skopja, pa postavljajo ogrodja za montažne hišice, ki jih je v Skopje poslalo britansko ljudstvo in britanska vlada. Pri montaži le-teh sodelujejo razen strokovnjakov iz Velike Britanije tudi mladinske delovne brigade in pa mednarodna delovna brigada, ki jo je v Skopje poslala organizacija »International Civil Services«. Pa tudi druge države so poslale v Skopje montažne hišice.

Kakšno bo novo Skopje? Kdaj bo zgrajeno? Gradnja mesta bo trajala pet in še več let. Središče, jedro novega Skopja, bo polno velikih in močno grajenih stavb, ki bodo lahko kljubovale tudi najmočnejšim potresnim sunkom. Pri gradnji mestnega jedra bodo upoštevali in uporabili vse izkušnje iz Japonske, Čileja, Sovjetske Zveze in iz drugih dežel, ki imajo močna potresna ozemlja. Okrog tega mestnega jedra se bodo razvrstila satelitska naselja, kjer bo stanovalo največ ljudi. To bo množica majhnih hišic med zelenjem in vrtovi. Zunaj teh naselij, na skrajnem robu mesta pa bodo tovarne in skladišča.

Predsednik Tito sprejel ameriškega ministra Freemana

Ameriški minister za kmetijstvo Orville Freeman, ki je bil v začetku avgusta na tridnevnem uradnem obisku v Jugoslaviji, je obiskal več krajev in med njimi tudi Skopje, kjer se je še posebno zanimal za katastrofalno nesrečo. — Vse, kar sem videl v glavnem mestu Makedonije, je izjavil na tiskovni konferenci, me je presunilo. Več kot 100.000 ljudi je ostalo brez strehe, je dejal Freeman, stroški za rekonstrukcijo Skopja pa bodo zahtevali mnogo sto milijonov dolarjev, kar bo resno obremenilo jugoslovansko gospodarstvo —.

Glavni namen obiska ameriškega ministra za kmetijstvo v Jugoslaviji je bil izmenjava mnenj o kmetijstvu in povečanje medsebojnega sodelovanja na tem področju. O teh vprašanjih se je Orville Freeman pogovarjal z zveznim sekretarjem za kmetijstvo in gozdarstvo Jožetom Ingoličem in drugimi jugoslovanskimi osebnostmi. — »Razgovarjali smo se,« je dejal minister Freeman, »o mnogih vprašanjih skupnega interesa na področju sodelovanja v kmetijstvu, kakor tudi o raznih možnostih za nadaljnje razvijanje

Predsednik Tito z ministrom za kmetijstvo ZDA Orville Freemanom. Poleg njuni soprogi

SREČNO! SMO TOPLO ZAZELELI PREDSEDNIKU TITU, KO JE ODHAJAL NA POT V AMERISKE DEZELE. NA TEM POTOVANJU, NA KATEREM SE BO SREČAL Z VODITELJI ČILA, BRAZILIJE, BOLIVIJE IN MEHIKE TER S PREDSEDNIKOM ZDA KENNEDYJEM, GA SPREMLJAJO MISLI IN ZELJE MILIJONOV JUGOSLOVANOV, KI ZIVE DOMA IN SIROM SVETA. VSI SE ZAVEDAMO, DA JE TO VELIKA IN ZGODOVINSKA POT, KI NAJ PRIPOMORE K UTRDITVI MIRU, KI JE NAJVEČJA ZELJA LJUDI VSEGA SVETA.

odnosov med obema državama.« — Hkrati pa se je ameriški minister za kmetijstvo seznanil z našimi dosežki v kmetijstvu, ko je obiskal številne kmetijske ustanove in posestva.

Ameriškega ministra za kmetijstvo Freemana in njegovo soprogo je 11. avgusta dopoldne sprejel na Brdu pri Kranju predsednik Tito s soprogo in se z njim zadržal v daljšem prisrčnem razgovoru. Minister je ob tej priložnosti izrazil sožalje predsednika Kennedyja, ameriškega ljudstva in vlade ob katastrofi v Skopju. Hkrati pa je obvestil predsednika Tita, da je vlada ZDA darovala kot pomoč Skopju 50 milijonov dolarjev v dinarskih sredstvih. Od te vsote je 25 milijonov darilo, 25 milijonov pa dolgoročni kredit za pomoč Skopju. Predsednik Tito se je zahvalil za izraze sožalja in za pomoč pri gradnji novega Skopja.

Med sprejemom je ameriški minister Freeman podaril predsedniku Titu indijansko pipo miru, prav tako, kakršno je podaril sovjetskemu premieru Hruščovu ob svojem nedavnem obisku v ZSSR.

Obisk Hruščova v Jugoslaviji

Sovjetski premier Nikita Hruščov, ki je bil s soprogo Nino Petrovno na petnajstdnevnem obisku v Jugoslaviji, si je v tem času ogledal velik del naše dežele. Med drugim je obiskal porušeno Skopje, potem znana obmorska mesta, kot so Kotor, Dubrovnik, Split. Ogledal si je lepote črnogorskega krasa in dalmatinskega primorja ter zgodovinske in kulturne znamenitosti. Prišel je tudi v Slovenijo, kjer so ga v rudarskem Velenju izvolili za častnega člana kolektiva velenjskih rudarjev.

Čeprav je sovjetski premier Hruščov prišel v Jugoslavijo le na oddih, je svoje počitnice preživel pravzaprav v delovnem vzdušju. Med štiritidnevem bivanju na Brionih so bili zelo pomembni razgovori med Hruščovom in Titom. Kot se je zvedelo, so proučili mednarodni položaj ter možnosti za nadaljne pobude obeh držav pri obrambi in utrjevanju miru na svetu, nadalje o izvajanju politike miroljubne koeksistence med državami z različnimi družbenimi sistemi, potem o pomoči državam v razvoju, likvidaciji kolonializma in druga vprašanja v zvezi z ureditvijo mednarodnih odnosov. Posebno pozornost so posvetili nadaljnjemu vsestranskemu razvoju odnosov med obema državama.

»Zelo smo zadovoljni z izčrpnimi in odkritimi pogovori, ki smo jih imeli med vašim obiskom,« je izjavil predsednik Tito ob slovesu na beograjskem letališču. »Ti pogovori in vzdušje, v katerem so potekali, kažejo, da slone zdaj odnosi med našima državama na realni in trdni podlagi, ki omogoča njihov nadaljni razvoj na vseh področjih.« Predsednik Tito je izrazil tudi prepričanje, da ta obisk ne bo prispeval samo k boljšemu medsebojnemu seznanjanju, ampak

bo prinesel tudi konkretne pozitivne sadove. Obisk Hruščova pa se nam zdi še posebno pomemben na prihodnje akcije za likvidacijo hladne vojne med Vzhodom in Zahodom ter okrepitev demokratičnih in enakopravnih odnosov v mednarodnem socialističnem gibanju.

Jugoslovani so s spontanimi manifestacijami in toplim sprejemom pokazali premieru Hruščovu, kako cenijo njegov prispevek k stvari miru in njegove zasluge za vsestranski razvoj jugoslovansko-sovjetskega sodelovanja.

Po vsem svetu je vzbudil obisk sovjetskega premiera veliko zanimanje in tuji tisk je objavil številne komentarje. Glavni napadi na obisk so prišli iz Pekinga in Tirane in raznih desničarskih križarjev na Zahodu. Že med obiskom je svetovni tisk pisal, da je Jugoslavija »most med Vzhodom in Zahodom« in objavil razna razmišljanja v tej smeri. Kot neangažirana in socialistična država lahko pomaga in prispeva k boljšemu razumevanju med neangažiranim in socialističnim svetom ter med Vzhodom in Zahodom. »Osnovno je, da Jugoslovani, kakor je Tito spet ponovil, je napisal 'New York Times' — ne vidijo, da bi izboljšanje odnosov z Moskvo, moralo poslabšati odnose z Zahodom, posebn z ZDA.« Hkrati je »New York Times« sugeriral, da bi bil obisk predsednika Tita v Washingtonu »obojestransko koristeno«.

Predsednik Tito je odpotoval na obisk »čez veliko lužo« na »Zeleni kontinent«, kjer bo obiskal, kot so doslej sporočili, Brazilijo, Čile, Bolivijo in Mehiko ter na povabilo predsednika ZDA Kenedya Washington, kjer bosta oba predsednika izčrpnno izmenjala mnenja o vrsti vprašanj, ki zanimajo obe državi.

Na Otočcu pri Novem mestu so premiera Hruščova pozdravili tudi dolenski pionirji in mu izročili darilo novomeške občine: sodček cvička s Trške gore in dolensko potico

Slovesen začetek konference Interparlamentarne unije v Beogradu

V Zvezni skupščini v Beogradu se je v četrtek 12. septembra slovesno začela 52. konferenca Interparlamentarne unije, ki bo razpravljala o najvažnejših problemih sodobnega sveta. Poglavitna pozornost bo posvečena miru in mednarodnemu sodelovanju. Konference, o kateri bomo več pisali v prihodnji številki, se je udeležilo nad 500 senatorjev in poslancev iz 59 evropskih in izvenevropskih držav. Za predsednika beograjskega zasedanja je izvršni svet Unije izbral dr. Jožo Vilfana. Slovesni otvoritvi konference so prisostvovali najvišji jugoslovanski voditelji. Predsednik Jugoslavije Josip Broz-Tito je v svojem otvoritvenem govoru nanizal vrsto državnihskih ugotovitev, v katerih se je dejansko uveljavila jugoslovanska usmeritev k sožitju v vsem svetu in pri skupnih težnjah za ohranitev trajnega miru. V tem smislu je naglasil med drugim:

»Po mojem mnenju je zelo važno nenehno širiti in konkretizirati področja sporazumevanja. Takšno obsežno področje, katerega ogromne važnosti ni treba posebej poudarjati, je razorožitev. Prepoved atomskih poskusov — glede katere je treba po pravici pričakovati, da jo bodo uresničili in v praksi popolnoma in univerzalno spoštovali — ustvarja možnost za nadaljnje konkretne ukrepe na poti, ki naj pripelje do splošne in popolne razorožitve na svetu. Naša želja je — mislim pa, da to želi vse miroljubno človeštvo — da bi bili v najkrajšem času popolnoma ustavljeni poskusi tudi pod zemljo, da bi prepovedali proizvodnjo atomskega orožja in ga sploh uničili. Hkrati s tem se je treba truditi, da bi dosegli napredek v urejanju ostalih problemov tudi na drugih področjih. Tu mislim predvsem na to, da bi zaključili proces dekolonizacije, to se pravi, odstranili zadnje ostanke kolonializma in zmanjšali, potem pa tudi popolnoma odpravili, večstransko nevarne razlike v stopnji razvitosti posameznih dežel in področij sveta, brez česar ne moreta priti do popolnega izraza enakopravnost in svoboda narodov.«

Naši škofje o obisku predsednika Tita v deželah Latinske Amerike

Ob obisku predsednika Jugoslavije v deželah Latinske Amerike so dali cerkveni dostojanstveniki v Jugoslaviji predstavnikom našega tiska številne izjave, v katerih so naglašene velike simpatije, s katerimi spremljajo to poto-

vanje. Objavljamo nekatere. Beograjski nadškof dr. Josip Ujčić je dejal: »Naš predsednik republike, maršal Tito, odhaja na pot v ameriške države z važno nalogo — da bi delal za mir med narodi. Mir je za nas kristjane velika moralna vrednota, kot je poudaril tudi pokojni papež Janez v svoji nedosežni poslanici 'Mir na zemlji'. Za krepitev in utrditev miru dela tudi naš predsednik Tito. Zato ga bodo na njegovem potovanju preko velikih voda spremljale naše najboljše želje za srečen uspeh njegovega miroljubnega poslanstva. Prepričani smo, da ga bodo tudi katoličani Latinske Amerike in drugih dežel pozdravili kot iskrenega ustvarjalca miru.«

»Prepričan sem, da bo potovanje našega predsednika služilo ohranitvi in utrditvi svetovnega miru, ki si ga želi ves svet brez razlike narodnosti in svetovnih nazorov. To potovanje pozdravljam še posebej zato, ker je v soglasju s težnjami II. vatikanskega vesoljnega cerkvenega zbora in z okrožnico pokojnega papeža Janeza XXIII. 'Mir na zemlji'. Upam, da bodo teh misli tudi katoličani v državah, ki jih bo obiskal predsednik,« je dejal mariborski škof dr. Maksimilijan Držečnik. Dr. Mihael Toroš, apostolski administrator v Novi Gorici, pa je izjavil:

»Pozdravljam pot predsednika Tita v dežele Latinske Amerike, ker je to pot miru, le-ta pa je potreben vsemu svetu, ker brez njega ni mogoč napredek. Zato pozdravljam vsa prizadevanja za sožitje med narodi. Živim v Novi Gorici, neposredno na jugoslovansko-italijanski meji, kjer doživljamo sožitje, ki lahko služi kot vzor dveh sosedskih narodov.

Če morda v Ameriki, ali kje drugje, govorci o preganjanju vere pri nas, moram tako govorjenje energično zavrnil kot neresnično, kajti resnica je ta, da živi Katoliška cerkev v Jugoslaviji v normalnih in celo v dobrih odnosih z oblastmi. Kot cerkveni funkcionar ugotavljam, da uživamo vsi verniki v Jugoslaviji popolno versko svobodo. Jugoslovanske oblasti mi gredo v vseh stvareh na roko in živim z njimi v pristranih prijateljskih odnosih.«

Razpisano je ljudsko posojilo za obnovo Skopja

Na svojem prvem zasedanju po počitnicah, v ponedeljek 9. septembra, sta zvezni in gospodarski zbor zvezne skupščine razpravljala in sprejela pet zakonov za pomoč in obnovo Skopja. Med temi sta tudi zakon o ustanovitvi sklada ter o razpisu notranjega posojila v višini 50 milijard dinarjev za obnovo in graditev Skopja.

po domači deželi

Dve veliki partizanski proslavi

Nad tristo ljudi, nekdanjih borcev iz občin Brežice, Videm-Krško, Sevnica, Laško in Šentjur se je v nedeljo 8. septembra kljub zelo slabemu vremenu zbralo v Kozjem na velikem partizanskem slavlju. Mnogi nekdanji borci Kozjanskega odreda so se ta dan spet prvič sestali po osvoboditvi. Partizanske patrulje je sprejel nekdanji komandant Kozjanskega odreda, Marjan Jerin, glavni govornik pa je bil nekdanji partizanski komisar Bogo Gorjan. Po govorih in kulturnem programu so odkrili tudi lep spomenik žrtvam fašističnega nasilja s kozjanskega področja. Med zadnjo vojno je na Kozjanskem padlo v borbah 1235 borcev in bilo ustreljenih 419 talcev.

Na Primorskem so pa svečano proslavili dvajseto obletnico vstaje primorskega ljudstva in 20. obletnico ustanovitve XXXI. divizije. Glavne proslave so bile v Cerknem, ki je bilo ves prvi teden v septembru okrašeno z zastavami in zelenjem. Dne 9. septembra je bil v Cerknem velik miting, na katerem se je zbralo okrog 20.000 nekdanjih borcev gorenjskih in primorskih brigad, njihovih svojcev in domačinov. Na predvečer tega velikega slavlja so v Cerknem tudi odkrili spomenik na novi grobnici padlih partizanskih borcev.

Letošnji pridelek hmelja v Sloveniji okrog 3500 ton

Letošnji pridelek hmelja v Sloveniji cenijo na okrog 3.500 ton. Od te količine bo ostalo za domačo porabo le okrog 5 do 8 odstotkov, ostalo pa je namenjeno izvozu, saj je bilo nad polovico hmelja prodanega že vnaprej. Letošnji pridelek bi bil znatno večji in tudi kvalitetnejši, če bi ga ne bila prizadela huda suša.

Po mnenju direktorja podjetja Hmezad v Žalcu so trije tedni suše v juliju zmanjšali letošnji pridelek hmelja za 600 do 700 ton, kar pomeni okrog milijon in pol dolarjev izgube. V Savinjski dolini je suša najbolj prizadela nasade hmelja v Malih Braslovčah, Topovlju, Trnavi in Rižljah. Če upoštevamo, da je letos za hmelj že tretje sušno leto — najhujše je bilo l. 1961 — pač lahko polno razumemo prizadevanja savinjskih

hmeljarjev, da bi se zavarovali pred to nesrečo. To pa je možno le z namakanjem, ki je povezano s precejšnjimi stroški. Z umetnim namakanjem hmeljskih nasadov so letos dosegli že nekaj prav zadovoljivih uspehov kmetijski kombinat Zalec in še nekateri družbeni obrati.

Zaradi vročine je hmelj nekaj prej dozorel, zato so ga tudi začeli obirati prej. Zaradi suše je bil slabši pridelek na Dolenjskem, kjer so hmeljevi nasadi v Jurki vasi in pri Srebrničah, pa so imeli vseeno kar lep pridelek. Tudi v konjiški občini, kjer je nad 10 ha hmeljišč, so začeli letos obirati hmelj nekoliko prej kot prejšnja leta. Kmetijska zadruga v Vuzenici, ki prideluje hmelj na 19 ha, je zaposlila okrog 500 obiračev, največ žensk in šolarjev. Pridelek je bil tod, kljub suši, kar zadovoljiv. Središče hmeljarstva pa je seveda v Savinjski dolini, kjer se je tudi letos ob »trgatvi« zbralo nad 50 tisoč obiralcev in obiralk z vseh krajev naše domovine. Pridni obiralci so lepo zaslužili. Pa tudi zabave ni manjkalo. Seveda so tudi letos imeli svoj hmeljarski likof in izvolil so hmeljarski par — najpridnejšega obiralca in obiralko.

V Žalcu so letos izročili svojemu namenu prvo veliko sušilnico za hmelj. Za segrevanje nove sušilnice uporabljajo tekoča goriva, kar pomeni za hmeljarje velik prihranek.

Letošnjim obiralcem hmelja je pri obiranju pomagal na obratu Vrbe tudi prvi obiralni stroj, ki je nadomestil 400 obiralcev.

To je prvi, a že kar odločen korak k mehanizaciji pri obiranju hmelja. Prihodnje leto bo že osem obiralnih strojev, ki jih bo začelo izdelovati podjetje Agroservis v Šempetru. Osem strojev bo nadomestilo tri tisoč dvesto obiralcev.

Nad tristo pesmi pojo

Naš popularni Slovenski oktet, ki v tem mesecu gostuje v Ameriki, je doslej na svojih brezštevilnih koncertih po svetu pel že nad tristo pesmi. Če vprašate pevce, v katerih deželah so doslej peli, pravijo, da bi dosti lažje povedali, kje doslej še niso nastopali, ker je teh dežel dosti manj. Letos poleti je Slovenski oktet zelo uspešno nastopil na Dunaju, doma pa so peli tudi na dubrovniških poletnih igrah, ki so najbolj kvalitetna vsakoletna kulturna prireditve v Jugoslaviji. Za prihodnje leto so že podpisali pogodbo za sodelovanje pri desetih dubrovniških igrah, prav tako imajo že sklenjeno pogodbo za gostovanje na Japonskem in v Zahodni Nemčiji. Za gostovanje v Ameriki so se pevci prav dobro pripravili. Najbolj jih veseli, da se bodo tam srečali z našimi ljudmi in jim zapeli.

V sončnem jutru

V sončnem jutru smo se srečali in si podali roke. Potem smo bili štiri kratke dneve ena sama velika in vesela družina. Domovina nam je v teh štirih dneh natrgala droben, a zato tembolj čudovit šopek domačih lepot — v njem je bila blejska gartroža, pa bohinjski nagelj, rožmarin, ki se je ob bistrem toku Soče življenja napil, lovorova vejica tam od naše slovenske obale, pa oljka s sončnih goriških Brd. Kdo bi mogel zakleniti srca pred tolikšno in tako raznoliko lepoto in če je povrh vsega še popotnik, ki je prišel po dolgih letih iz daljnih tujih dežel.

Ohio, Minnesota, Illinois, Pennsylvanija, Colorado, Michigan, California... Kako daleč, daleč so bile naenkrat te dežele in desetletja na tujem preživeta so se odmaknila nekam v neresničnost, kakor da jih je ljubo domače sonce vsrkalo vase.

In John je postal Janez, Fanny Francka in Mary je kar naenkrat bila spet Micka kakor nekoč. Govorica pa je stekla čisto po dolenjsko, pa po gorenjsko, po notranjsko, po ribniško. Po domače je zazvenela. Tiste stare lepe pesmi, ki so bile tolikim poleg pridnih rok edina dota, ki so jo na tuje ponesli, dragoceno zdravilo v tolikih bridkih dneh — so zdaj prihajale druga za drugo...

Bodi zdrava, domovina...

Soča voda je šumela...

Tiha luna jasno sije...

Stoji stoji Ljubljana...

smo se srečali

INA

Peli smo, da se je drobil odmev od gorenjskih gora, da je Soča v svojih tesneh še bolj veselo šumela in je gladina našega morja vznemirjeno trepetala.

Hiti, hiti cesta preko gora, skozi doline dalje in dalje. V bregu je breskov nasad. Mlada drevesca v vrstah nasajena, se težé od plodu. Pa se spomni Micka:

— Oh, tista breskev pri nas doma, kakšen sad je imela! Tisto leto, ko sem odšla k stricu v Milwaukee, je imela le tri plodove. Vse tri mi je mati dala za popotnjo. Jedla sem jih na ladji in zraven mislila na mater, ki je ne bom videla nikoli več in jokala, jokala.

Kakor iskra je zablestel spomin in se utrnil. Avtobus hiti dalje. Spet pojemo. Poje Francka, pa Micka, Veronika in Lucija, Jože, Janez, Tone, Kristijan in drugi...

Al' me boš kaj rada imela...

Hiti, hiti cesta dalje in dalje... Ziva, vesela je domača beseda, vsa v spomine ujeta in z njimi prepletena, poskočna, vesela je pesem...

Hiti, hiti cesta dalje in dalje, hiti, hiti čas — iztekajo se ure in dnevi — prvi, drugi, tretji in že je tu četrta... Zadnji dan veselega izleta velike družine popotnikov iz daljnih tujih dežel, ki so se po dolgih letih prišli odžejat k domačemu studentu.

Še nekaj ur in spet si bomo segli v roke... Za slovo! Pomenek se je nenadoma zataknil. Grla so postala suha, ne morejo več peti... Ohio, Minnesota, Illinois, Pennsylvanija, Colorado, Michigan, California — kako blizu ste naenkrat. Kakor da ni med nami širokega, globokega morja... In Janez je postal spet John, Jože Joe, Francka Fanny in Micka je spet Mary...

Misel in beseda je spet vse pri njih, ki jih čakajo — pri otrocih, vnukih... John je segel v listnico, kjer hrani fotografije. To so njegovi. Dva sinova, snahi, štirje vnuki. Največji je že cel fant. Na eni izmed fotografij sta skupaj z dedom. Kot dva možaka.

»Da, to je Andy, najstarejši. Velika prijateljica sva. Samo...« Johnu vztrepeče roka, v kateri drži fotografijo, »samo to boli, nobeden od vnukov ne zna slovenski. Snahi sta nemškega rodu. Sinova sta ves dan v tovarni. Odgovorno mesto imata. Ne utegneta se ukvarjati z otroki in tako ti govore le nemško in angleško... O, to boli.«

Molčali smo. Vsak zase pa smo čutili, da je v prelepem šopku domačih rož, ki smo jih nabrali v teh štirih dneh, tudi vejica grenkega pelina.

Slike na levi strani od zgoraj nazdol

Novi hotel v Bovcu, kjer smo enkrat prenočili. Pionirji iz Nove Gorice, ki so nam v pozdrav zapeli, zaigrali in recitirali.

Izletniki v Kobaridu. Nekaj jih manjka. So se šli v restavracijo hladit s pivom.

Slike na desni strani od zgoraj navzdol

V Kranju je vodjo izleta, Krista Stokla, predsednika Kluba upokojencev iz Euclida, pozdravil predsednik društva upokojencev Slovenije Albin Kovač. Upokojenci iz Kranja so izletnikom privedili prav prijetno srečanje v prostorih njihovega kluba v Kranju.

Naši fantje na izletu, slikani ob spomeniku pesnika Simona Gregorčiča v Kobaridu. Kaj niso postavnici?

JOŽE ŠMIT

Zemlja

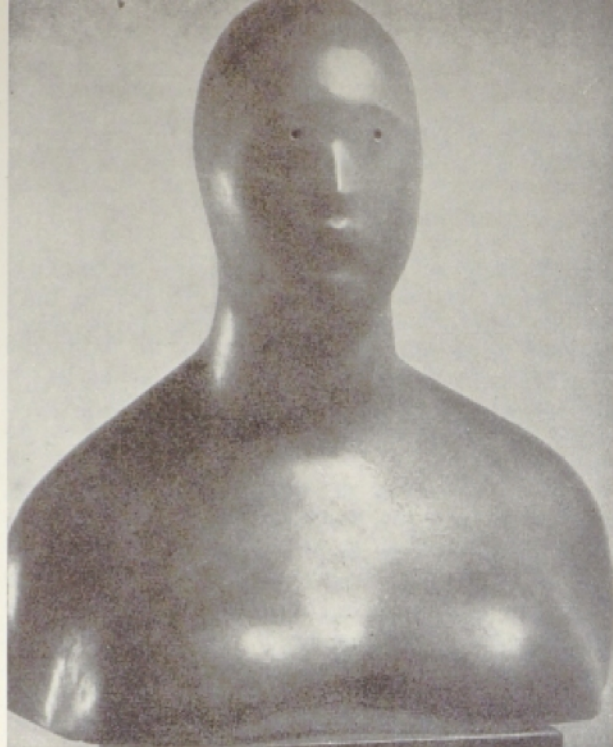
Zgnetena v ilova tla
si me pozdravila
ob rojstvu v domači hiši.
Drobno dete sem bil,
pa že si se sprijemala mojih nog,
suha, prašna,
mokra, lepljiva,
težka ilova prst.

Zlezel sem čez prag
in spet si me čakala
suha, prašna,
mokra, lepljiva
tam pod kapjó.

Ko sem po štirih kobalil
pod jablane stare pred hišo,
ko s čredo po gmajnah sem tekal
in vole priganjal za plugom,
si suha, prašna,
mokra, lepljiva
hodila z menoj.

Stresel sem te z gležnjem,
ko sem odhajal,
ti pa hodiš z menoj
suha, prašna,
mokra, lepljiva
na gležnjih in v srcu
ko davno prekletstvo in sen.

IZ ZBIRKE »TREPETLIKA«
IZDALA CANKARJEVA ZALOŽBA
V LJUBLJANI, 1962

Jakob Savinšek: Portret
Mile Kačičeve (klišee last
Likovne revije)

Naši umetniki

Jakob Savinšek

KIPAR IN RISAR JAKOB SAVINŠEK se je rodil 4. februarja 1922 v Kamniku kot sin književnika Slavka Savinška (1897—1942). V Ljubljani je končal 1941 gimnazijo in 1949 Akademijo za upodabljaljočo umetnost, potem pa je še nekaj časa obiskoval kiparsko specialko pri prof. Borisu Kalinu. Če izozamemo internacijo v Gonarsu med italijansko okupacijo, po osvoboditvi pa krajša in daljša študijska potovanja, ki so ga vodila v Avstrijo, Švico, Italijo, Francijo in Anglijo, je živel in delal v Ljubljani. Udeležil se je mednarodnih kiparskih simpozijev v St. Margarethen v Avstriji in v Kirchheimu pri Würzburgu v Zahodni Nemčiji, kjer ga je 17. avgusta 1961 doletela smrt. Še niti ne štiridesetletnik je umrl za srčno kapjo. Ostalo je presenetljivo obsežno in pomembno delo, ostal je spomin na nenavadnega človeka, uresničila pa se je tudi zamisel mednarodnega kiparskega simpozija na domačih tleh, ki jo je skupaj z mlajšim tovarišem, kiparjem Lenassijem, prvi propagiral med nami: FORMA VIVA v Kostanjevici in Portorožu, ki je ta čas, slabi dve leti po Savinškovi smrti, že tretjič oživela.

V tem prvem rodu, ki se je izšolal na domači akademiji, se je zdel Savinšek najstarejši. Čudno zrelo je bilo tudi njegovo delo. V kiparstvu se nam je najprej odkrilo z upodobitvami slepeev, s plastiko, ki jo je ustvaril že za akademijskega študija, a je zbudila pozornost kar na véliki razstavi jugoslovanskega kiparstva leta 1951. In priznati moramo, da je nadaljevanje v mnogočem celó presešlo pričakovanja, ki jih je zbudil ta prvi javni nastop. Čeravno je bilo kiparju od specialke, ki ji je že po nekaj mesecih obrnil hrbet, pa do nepričakovanega konca odmerjenih komaj enajst let, je v tem kratkem razdobju nastala obsežna zbirka oblikovno in vsebinsko zelo raznovrstnih, vselej pa psihološko mikavnih portretov, so nastale številne male plastike, vrsta tehtnih javnih spomenikov in naposled tudi cela skladovnica risb, ki so povečini docela samostojna dela, ob katerih pa je hkrati mogoče slediti celotnemu umetnikovemu razvoju od prvih začetkov še iz časa pred akademijo pa tja do poslednjih osnutkov.

Kipa, ki ju objavljamo v fotografskih posnetkih, sta iz tistih razburljivih let, ko je v svetlem ateljeju v Rožni dolini (v nekdanji opekarni, tam, kjer danes dela Janez Boljka) dozoreval

Jakob Savinšek: Osnutek za spomenik Rihardu Jakopiču (kliše last Likovne revije)

LUC MENASE

véliki spomenik NOB v Celju, Savinškova »Vojna« in »Mir«. Obdobje slikovitega naturalizma, ki so ga v njegovi umetnosti med drugimi predstavljali portreti Jakčevega očeta (1949), režiserja Branka Gavella in Otona Zupančiča (1951), je na splošno minilo, tako da »**Portret Mile Kačičeve**« govori skoraj samó še s čistimi plastičnimi oblikami, ki so tu zrasle do prav monumentalne preprostosti. A za Savinška je na moč značilno, da je v približno istem času snoval tudi bistveno drugačno skulpturo: **osnutek za spomenik Rihardu Jakopiču** pomeni nadaljevanje nekdanje slikovitosti, samó da se je staro popisovanje podrobnosti umaknilo mehkeemu prelivanju oblik, ki tako rekoč zanikujejo trdno gmoto, iz katere je zgrajen lik, obenem pa izpričujejo težnjo po elegantni stilizaciji. Da je to virtuozno igranje z oblikami vodilo tudi do nevarne likovne dvojnosti, je nekaj kasneje najbolje pokazal

spomenik Ivanu Tavčarju na Visokem: mogočna gmota je v očitnem neskladju s spužvasto, dobesedno manieristično obdelavo površine, jedrnato človeško telo se spreminja v vodi prilagojenega morskega sesalca. Savinšek se je krčevito trudil, da bi prodrl v svet čistih form. Šlo mu je teže kot mnogim manj nadarjenim od njega. Ne samó da je bil močan predvsem v naturalističnem opazovanju sveta; njegov naturalizem je vselej stremel tudi po skoroda literarni izpovedi in ne nazadnje je bila v njem izrazita teatralna prvina. Ni naključje, da so tudi umetnikovi najboljši prijatelji in znanci pripadali gledališkemu svetu, da se je kot prvi med našimi kiparji uspešno ukvarjal z gledališko scenografijo in da je bil predvsem tudi sam celó v najbolj vsakdanjem življenju izredno sugestiven igralec. Zastor je padel mnogo prezgodaj, že po prvem dejanju, a vendar ne tako zgodaj, da ne bi mogli pred tem odkriti človeka z žarko iskro in mnogimi protislovji v sebi. In zdaj tudi vemo, zakaj je bil videti starejši od svojih kolegov. Ljudje niso toliko stari, kolikor imajo let, ampak kolikor neiztrošenega življenja je še v njih. Savinšek je bil pravi orjak, a ta orjak se je dajal in razdajal na vse strani.

Slovenska igralka Majda Potokarjeva kot Meta v Prežihovih »Samorastnikih«. Za to vlogo je dobila v Pulju Zlato areno — priznanje za najboljšo žensko filmsko vlogo

Ob desetem puljskem festivalu

B. S.

Na pomlad 1947 smo posneli prvi domači film. V njem smo bolj ali manj neizkušeno, sentimentalno in nerodno, a vendar z veliko prizadetostjo prikazali zgodbo o partizanskem dekletu Slavici in bojnem čolnu, ki je dobil ime po njej. Od takrat pa do danes smo posneli že dvesto celovečernih filmov. Z njimi smo skušali zaobjeti rast naše dežele in človeka v njej, zunanjo, iz dneva v dan spreminjajočo se podobo jugoslovanske vasi in mesta ter notranjo, intimno človekovo osveščanje in njegov odnos do vsega, kar ga obdaja.

Ko smo pripravili 1954. leta v starodavni rimski areni sredi Pulja Prvi jugoslovanski filmski festival, je največ priznanj požela slovenska filmska komedija »Vesna«. Toda ta film, ki ga je režiral češkoslovaški režiser František Čap, je bil le častna izjema in ni nudil resnične podobe takratne domače filmske politike in produkcije.

Domači film je namreč od prvih trenutkov svojega obstoja zajemal največ snovi za umetniško izpovedovanje v minuli vojni, v moralni moči našega številčno majhnega naroda, ki se je uprl toliko močnejšemu okupatorju.

Prikazati boj naših ljudi za svoj »prostor na soncu«, za mir in samostojnost, je bila nuja, ki so jo čutili tako scenaristi kot režiserji. Festival v Pulju je postal z leti barometer vsega dobrega in uspešnega v naši kinematografiji. Letos slavi deseto obletnico otvoritve in je dal priznanje več filmom s partizansko oziroma medvojno, revolucionarno tematiko.

Vendar smo do danes zabeležili že več uspešnih poskusov, kako ujeti na filmski trak večje ali celo velike socialne, politične in ideološke premike naših ljudi. Tematika našega filma se čedalje bolj pogumno širi in pogloblja, ustvarjalcem pa odpira nove miselne, izrazne stilistične in estetske možnosti.

Toda od vseh režiserjev, ki najbolj dosledno iščejo jugoslovanski filmski izraz in so do danes največ prispevali k tako imenovani in iskani »nacionalni kinematografiji« — je brez dvoma režiser Veljko Bulajić. Njegov prvi film »Vlak brez voznega reda« je neorealističen in prvi poskus, kako prikazati velike premike in spremembe naših ljudi. Film je prejel 1959. leta v Pulju najvišje priznanje »Zlato areno«. Njegov zadnji film »Kozara«, ki ga je posnel lani, je prejel najvišja priznanja.

Tudi za letošnji, deseti in jubilejni jugoslovanski filmski festival v Pulju so se filmski umetniki skrbno pripravili: kljub temu, da je bilo od dvanajstih predvajanih filmov kar osem z vojno tematiko, je najvišje priznanje — Zlato Areno — prejel film režiserja Branka Bauerja »Iz oči v oči«. To je film o odprtem partijskem sestanku, na katerem pride do človeških ovrednotitev ljudi in njihovih dejanj v določenem trenutku. Filmsko delo je trdno zasidrano v naši stvarnosti: prikazalo nam jo je v vsej svoji resničnosti, poštenosti in pogumu.

Drugo in tretjo nagrado sta dobila filma »Rado polje« Stoleta Jankovića in film Igorja Pretnarja »Samorastniki«. Prvi govori o tragediji neke vasi, kjer so Nemci pobili med vojno vse moške prebivalce, drugi pa je narejen po noveli slovenskega pisatelja Lovra Kuharja-Prežihovega Vornanca »Pankrtska mati«.

Tik pred začetkom julijskega festivala v Pulju je naša kinematografija požela v tujini še dve veliki priznanji.

Filmska epopeja Veljka Bulajića »Kozara« je na Tretjem mednarodnem festivalu v Moskvi prejela zlato medaljo in bila proglašena za tretji najboljši film festivala. Na festivalu otroških filmov v Benetkah pa je bil nagrajen mladinski film Mate Relje »Nevarna pot« po scenariju slovenskega pisatelja Antona Ingolića.

Kekec

Mojca

Rožle

TANJA MAVRIC

Srečno, Kekec!

Dvanajst let je tega, kar smo posneli prvi slovenski mladinski film, ki je imel naslov »Kekec«. Veliko manj let pa je od takrat, kar smo ta film nehalo predvajati v naših kinematografih. Pa če še naprej štejemo leta — tistih, v katerih bi pozabili na ta film, sploh ni. Bil je preveč pristrčen, preprost, tak, da nas je lahko navdušil, da nam je ostal v spominu. Prodali smo ga v več držav in povsod je doživel bleščeč uspeh, kakršnega dolgo nato ni dosegel noben naš film. Otroci in odrasli, vsi so se še dolgo spominjali pogumnega in premetenega Kekca, njegovega prijatelja Rožleta, male Mojce in Tinkare, pa še Kosobrina in Bedanca in njegovih dogodivščin, ki so jih spremljale v življenju.

Prijetno smo bili presenečeni, ko smo izvedeli, da bo »Viba-film« nadaljeval s snemanjem tega filma. Zdaj film že snemajo. Mladi igralci, režiser, scenarist in še veliko ljudi je bilo poleti zbranih v Gornji Trenti, kjer so film snemali. Tam smo jih obiskali, da bi izvedeli kaj zanimivega iz njihovega dela. Kljub temu, da je imel režiser Jože Gale malo časa, je rad prisedel k naši mizi in hitro je stekel tale pogovor:

Zakaj ste se pravzaprav odločili za ponovno snemanje filma »Kekec«?

Ker je imel prvi film »Kekec« lep uspeh, tako doma kot na tujem, smo se odločili za podoban film o Kekcu. Je pa tudi ta žanr doma in v svetu precej redek. Moram vas pa opozoriti, da to ni verzija, ampak da je to nova zgodba po motivih Josipa Vandota. Scenarij je napisal Ivan Ribičič in opisuje Kekčeve dogodivščine v hribih.

In katere osebe nastopajo v tem filmu poleg Kekca?

Namesto Kosobrina in Bedanca nastopa Pehta. Od mlajših nastopa še Rožle, ki smo ga videli že v prvem filmu, in Mojca, ki je ob neki boleznih izgubila vid in ji zdaj Kekec od Pehte dobi zdravilo, tako da potem spregleda.

Pehto igra Ruša Bojčeva iz Mestnega gledališča v Ljubljani. Berača, ki nastopa v začetku in na koncu zgodbe in ji daje tudi nekak okvir, igra Stane Sever, očeta Mojce in Rožleta pooseblja Bert Sotler, mamo pa Marija Gorčičeva iz celjskega gledališča. Največja težava je bila seveda z zasedbo najmlajših igralcev, to se pravi Kekca, Mojce in Rožleta. Pregledali smo mnogo otrok, preden smo se dokončno odločili za to zasedbo. Z izbranimi sem vsaj do zdaj zelo zadovoljen in mislim, da smo imeli srečno roko

Mlade igralce — Kekca, Rožleta in Mojco smo nato tudi osebno spoznali. Kekec se nam je predstavil takole: Pišem se Velimir Gjurin in sem star 11 let. Letos sem končal šesti razred. Ko sem izvedel, da bodo snemali ta film, sem se takoj prijavil na avdicijo in sem bil tudi sprejet. Snemanje niti ni tako težavno, samo dolgočas nam je tukaj takrat, kadar ne snemamo. Takrat si z Rožletom in Mojco izmislimo kakšne igre, najraje pa igramo nogomet.

Pišem se Blanka Florjanc, nam je povedala Mojca. Kekec je moj drugi film, igrala sem že v italijanskem filmu »Zakon vojne«.

Jaz pa sem Martin Mele in sem Ljubljančan, se nam je predstavil Rožle. Prav tako kot Velimir sem končal šesti razred. Tudi midva se s Kekcem prej nisva poznala.

Bili so res prikupni tile naši najmlajši igralci. Rožle, ki igra prvič v filmu, Mojca, ki igra drugič in Kekec, ki igra že šestič.

Psst, volk je v sobi

Rokec se je prebudil zjutraj, ko je bila v sobi še tema. Vse je bilo tiho. Vzdignil je glavo in zagledal na svoji beli postelji nekaj črnega in dolgega. Bilo je tako kakor živalski rep.

»Joj, volk sedi zraven moje postelje,« se je prestrašil. »Rep mu leži na moji postelji!«

In zlezal je do zadnjega laska na glavi pod odejo in poslušal. Poslušal je, če volk diha ali renči v sobi. Nič ni bilo slišati. Pomolil je glavo izpod odeje in hitro pogledal, če volk še drži svoj črni rep na postelji. Toda na njej je ležala samo naramnica. Rokčevih dolgih zelenih hlačk, ki jih je zvečer zložil na stolček zraven postelje, ni bilo nikjer.

»Saj to je samo moja naramnica,« se je začudil Rokec in ves strah ga je minil. »Saj to ni noben volčji rep!«

Takrat pa je opazil, kako ga iz teme sredi sobe gleda dvoje svetlih drobnih oči.

»Iii — joj! Tam je volk!« je kriknil Rokec in se brž skrnil pod odejo. Po hrbtu ga je stresel mraz od strahu in srce mu je utripalo tako glasno, kot bi imel ob njem ušesa. »Zdaj bom umrl, zdaj bom umrl, črni volk pride in me požre,« je ponavljal.

Ko pa je opazil, da je v sobi postalo že bolj svetlo, je počasi — potihó — previdno — boječe pogledal izpod odeje in zagledal v kotu ob oknu nekaj visokega, črnega in kosmatega na dolgih nogah. Stalo je čisto pri miru.

»Ohhh!« je zajeceljal Rokec od groze in urno smuknil pod odejo. Tja je zdaj šel črni volk. Zdaj bo skočil, ga pograbil z zobmi za spalno srajčko in ga odnesel ven v meglo, v mrzle gore in temne gozdove.

In od strahu je Rokec zaspal in ko se je zbudil, je bilo v sobi že svetlo. Pogledal je okrog. In ni-

kjer ni bilo — nič. Le steklena vaza je stala na mizi in se svetlikala kakor ogledalo.

»Oh, samo vaza se je svetila v temi,« je dejal Rokec. »Jaz pa sem mislil, da so to volčje oči.«

V kotu ob oknu pa je stal namesto volka velik cvetličnjak na visokem stojalu.

Rokec se je naglas zasmejal.

»Seveda, saj to je stari babičin cvetličnjak. Saj nikjer ni bilo volka.«

In pogledal je po sobi. Sonce je vzhajalo za oknom in vedno bolj in bolj svetlo je postajalo za zavesami. V sončni svetlobi je izginila tema in prikazale so se miza z vazo, stoli, omara in cvetličnjak, takšni, kakršni so.

Rokec je vstal in napisal na velik papir z velikimi črkami:

V TEJ SOBI NIKOLI NI BILO IN NIKOLI TUDI NE BO VOLKA — TO SEM PA NAPISAL ZATO, ČE BI ME BILO SE KDAJ STRAH.

In obesil je ta napis na steno, da bi ga zmeraj videl in bral.

Ilustriral Jože Ciuha

Uganke

Z juga v jatah priletimo,
na jesen vas zapustimo.
Ko sestanke mi imamo,
klepetamo in čebljamo,
ropotamo kakor norci,
po poklicu smo pa ...

Skorci!

NOVICE IZ SVEDSKE

V začetku avgusta je obiskal Västeras naš Nobe-
lov nagrajenec, književnik Ivo Andrić. Bil je zelo
lepo sprejet. Časopisi so o obisku obširno poročali
in objavili tudi slike. Tudi mi smo ga videli. Jugo-
slovani, ki živimo na Švedskem, smo ponosni na naše
ljude, ki so se tako uveljavili v svetu.

Po evroviziji smo gledali festival narodnih plesov
iz Kopra. Še prej pa smo se navduševali ob televizor-
jih nad zmago slovenskega telovadca Cerarja.
Videli smo tudi naše rokoborce in teniške igralce
ter folklorni ansambel Lado. Stiki med Jugo-
slovani v raznih tukajšnjih krajih so vedno tesnejši.
Jugoslovani iz Västerasa smo se združili s tistimi iz
Köpinga in odigrali prijateljsko nogometno tekmo
proti Jugoslovanom iz Eskulstune, kar je stike med
nami še okrepilo. Zmagala je skupina iz Eskulstune.
Kasneje pa smo se vsi Jugoslovani združili in odigrali
prijateljsko nogometno tekmo proti švedski ekipi
Bil Company in jo uspešno premagali s 5:0. (2:0).

ALBERT ZUPPIN, Västeras

ATLETI IZ SLOVENIJE SO NAS OBISKALI V FRANCIJI

V Sallauminesu so nas julija obiskali atleti iz
Ljubljane in Maribora, in sicer reprezentanci težke
kategorije. Prvi nastop so imeli 20. julija v Ervenesu,
naslednji dan pa so nastopili v Sallauminesu. Nato
so odpotovali v Pariz, kjer so bili gostje atletske
zveze, težke kategorije iz Francije.

Preden so gostje odpotovali v glavno mesto Fran-
cije, so si na povabilo odbora Združenja Jugoslova-
nov v severni Franciji ogledali področje, kjer so se
v prvi svetovni vojni bili glavni boji. Še danes, po
49 letih so polja tam okrog vsa razrita od granat.
Nad njimi pa se dviga visok dvostolpni spomenik
v spomin 60 tisočim Kanadčanom, ki tam spe večno
spanje. Tudi nekaj kilometrov dalje v bližini znane
božje poti Marije Loretske, so polja prav tako razo-
rana od granat. Nad njimi je mrtva tišina, polna
težkih spominov, ki niso obledela skozi dolga leta.
Saj na teh poljanah počivajo mrtve legije — nad
42 tisoč vojakov zavezniške vojske s svojim povelj-
nikom.

Tiho smo se poslovili od teh žalostnih poljan, ki
so na brate iz rojstne domovine napravile globok
vtis. Naslednji dan smo si krepko segti v roke in smo
jim zaželeli prijetno bivanje v Franciji in srečen
povratek domov v Jugoslavijo.

Za združenje Jugoslovanov v severni Franciji:
JURIJ ARTIC

Prav pristržno po slovensko pozdravljata
vse mlade Slovence po svetu Micael in Ca-
rina Eniko s Švedske

VINSKA TRGATEV — TRADICIONALNA PRIREDITEV FARME SNPJ

Izletniški park ali tako imenovana farma Sloven-
ske narodne podporne jednote je znana daleč na-
okrog, tudi izven dežele. Ima obsežna otroška igrišča,
balinišča, kjer naši možje vneto tekmujejo, lepo ples-
no dvorano za stare in mlade, pa seveda moderno
kuhinjo, kjer naše žene ustvarjajo dobrrote.

Farma je naše priljubljeno zbirališče v poletnih
mesecih. Odpremo jo v maju. Prvo prireditev ima
navadno ženski odsek farme, kateremu načeljuje na-
ša pridna tajnica Mary Zaman. Zberemo se k skup-
nemu kosilu. Naslednjo nedeljo je pa uradna otvo-
ritev sezone. Skozi vse poletne mesece se nato na
farmi vrste prireditve naših društev — pikniki. Vsa-
ko leto pa se zadnjo nedeljo v septembru zaključí
sezona z vinsko trgovijo.

Ob trgoviji je dvorana na farmi vsa v zelenju in
cvetju, med katerim »zori«
sladko grozdje in sadje. Že zgodaj popoldne se od blizu in daleč zberejo obi-
skovalci. Sodelujoči pa se zberemo na hribčku nad
parkom, oblečeni v naše lepe narodne noše. Od tam
krene skozi farmo spreved, ki ga vodi harmonikar
z dvema spremljevalcema. Za njim stopata župan in
županja, njima sledijo pevci — viničarji in viničarke.
V zadnjem delu skupine pa gredo strogi sodniki in
policaji. Ves čas v sprevedu prepevamo pesmi, pred-
vsem stare slovenske zdravice, pa druge lepe na-
rodne pesmi. V dvorani se zberemo okrog velikega
pogrinjka na tleh, ki so ga pripravile brhke viničar-
ke — pevke zbora »Zarje«
in Jadrana. Na belem prtu
vabijo potice, kranjske klobase in velik kolač, ki ga
je spekla mati županja. Viničarji posedajo okrog,
pijejo sladko vince in pojoč nazdravljajo. Nato za-
plešeta župan in županja prvi ples. Seveda se nato
zavrtje tudi ostali. V splošni razigranosti pa morajo
biti policaji prav budni in paziti na tatove, ki sku-
šajo krasti v »vinogradu«. Tatove, ki jih zalotijo, sod-
niki pri priči obsodijo in plačati morajo kazen v ko-
rist farme.

naši ljudje po svetu

Pobudo za to prijetno vsakoletno zaključno prireditve na farmi SNPJ je pred leti dala takratna tajnica Agnes Stefančič. Izvolitev župana in županje je posebna čast. Prva je dobila ta častni naziv Ana Zaic, za njo pa Henikmanova, ki zdaj obe uživata tople jesenske dneve svojega življenja v Floridi. Župani pa so bili Frank Klemenčič, Joe Godec, nato Frank Česen. S temi je županovala tudi Mary Božič, ki je bila nato tri leta županja z dobro znanim društvenikom Johnom Čehom.

Mary Božič, Cleveland

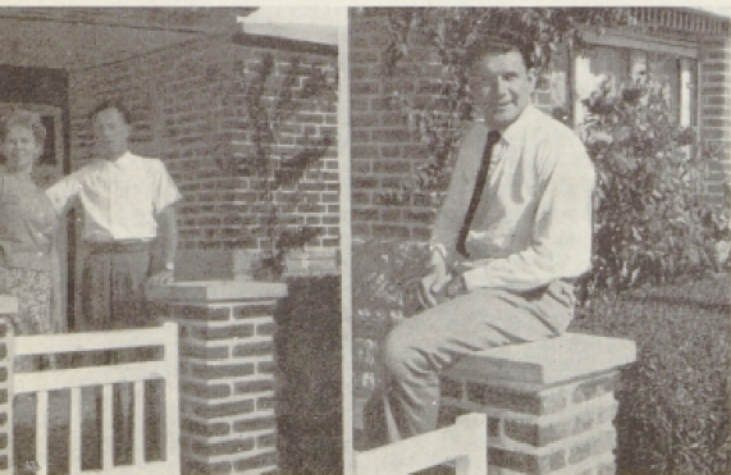
SLOVENC V MAR DEL PLATI SE POGOSTO SESTAJAMO

RODNO GRUDO prav z zanimanjem prebiram, ker mi prinaša novice, ki me nenehno vlečejo v rojstno domovino. Posebno sem vesel slik, ki prikazujejo napredek nove Jugoslavije. Ko vašo revijo prečitam, jo dam drugim tukajšnjim Slovencem, saj jo vsi radi čitajo. Slovenci v Mar del Plati smo zelo složni. Društva sicer nimamo, a se pogosto sestajamo. Zbere se nas po sto pa tudi več Slovencev na skupni večerji ali kosilu. Takrat je res prijetno. Po domače se pogovorimo o vsem, nato pa prepevamo slovenske pesmi, da odmeva na vse strani. Pa še na harmoniko kdo zaigra, da lahko zaplešemo kakšno poskočno. Vse lepe domače navade obnavljamo tudi po dolgih letih življenja v tujini, saj naša srca vedno bolj in bolj hrepene po domači zemlji. Vsako nedeljo pa poslušamo slovensko uro po radiu iz Montevidea v Urugvayu, kjer je veliko Slovencev in imajo svoje društvo.

Še to vam moram povedati: Slovenci v Mar del Plati imajo zelo lepe, prijazne domove. Vrtovi so polni razkošnega cvetja, ulice so lepe, čiste, morje je zeleno s številnimi plažami, ki so stalno polne turistov iz vseh krajev. Seveda ima mesto tudi moderne predele z nebotačniki. Skratka, lepo je tukaj, vendar pa ponavljam: naše misli so stalno v domovini.

Martin Kobše
iz Mar del Plati v Argentini

Martin Kobše s soprogo in sinom pred svojim domom v Mar del Plati

Tu Latinska Amerika ...

... Danes Rosario de Santa Fe v Argentini

V osrčju »vlažne pampe«, ene največjih žitnic sveta, se razprostira pokrajina Santa Fe z mestom Rosariom, ki je kakšnih 350 km oddaljeno od Buenos Airesa. V mestu že skoraj od njegovega osnovanja dalje prebivajo Jugoslovani, zlasti Slovenci, ki so zvesto ohranili ljubezen do rodne grude in v tem duhu vzgojili tudi svoje otroke.

Dne 8. oktobra 1960 je rosarijski občinski svet priredil »dan inozemskih priseljencev v Rosariu«. Proslave so se udeležili tudi naši rojaki, ki so se za to priliko preoblekli v mornarje in se peljali na alegorično okrašeni ladji. Med njimi je bil tudi kapitan — najstarejši priseljenec, sedaj že pokojni g. Petar Hengević, po narodnosti Srb, ki je preživel v tem mestu 75 let... Spremljal ga je tamburaški zbor »Zagreb«, ki je sestavljal njegovo moštvo.

Omenjeni zbor je v Rosariu zelo priljubljen in je zato prav, da vsaj na kratko opišemo njegovo delovanje. Zbor že 20 let nastopa na koncertih in plesnih prireditvah, kjer izvaja poleg klasične in narodne glasbe tudi stare in nove jugoslovanske melodije.

Njegova gostovanja po pokrajini Santa Fe in nekajkrat tudi v Buenos Airesu so zadnje čase še posebno pridobila na ugledu z nastopi v koncertni dvorani »El Circulo«, po državnem radiu in po sedmem televizijskem kanalu, ki neposredno veže Rosario z Buenos Airesom.

Odkar je bil zbor ustanovljen, je njegov nesebični vodja in duša njegovega delovanja učitelj Juan Plančič, doma iz Hrvaške, pri katerem imajo tudi vse vaje. K njemu prihajajo poleg Jugoslovancev, zlasti še Slovencev in njihovih otrok, tudi Argentinci in ljudje drugih narodnosti, ki so prijatelji omenjenega zbora. Med njimi je tudi tamkajšnji konzul g. Branko Rubeša, ki šteje med starejše izseljence.

V tem kraju sta omembe vredna sloga in konstruktivno delo pripadnikov vseh jugoslovanskih narodnosti. Dosegli so na primer, da je nekdanji slovenski klub »Triglav«, ki zaradi objektivnih razlogov ni mogel delovati več kot deset let, sedaj spet odprt pod imenom Jugoslovanski center in da veliko prispeva k ugledu Jugoslovancev v tej naselbini ter k njihovi enotnosti.

Okrog »Zagreba« in »Centra« se zbira vedno več argentinskih prijateljev, ki žele, skupaj z Jugoslovani in njihovimi otroki, spoznati staro jugoslovansko kulturo in se od nje tudi kaj naučiti. Pri vsem tem je zanimivo, da mesto Rosario de Santa Fe čaka lepa industrijska prihodnost, kajti nahaja se blizu velikih sannicolaških jeklaren in reke Parane, ki je neposredno povezana z morjem in preko njega z drugimi celinami, zlasti še z Evropo.

Lani 25. decembra je bil izvoljen nov upravni odbor argentinsko-slovenskega društva »Zarja-Amancecer« (Calle Coronel, Lista 5023 Villa Devoto, Buenos Aires, Argentina), v katerem z zadovoljstvom opažamo na vodilnih mestih poleg starejših izseljen-

cev tudi mladino, med katero sta tudi dve hčerki naših rojakov. Sedanji predsednik se je letos v aprilu poročil z Lily Gruden, drugi tajnik pa mesec prej z Vero Mermolja. Poroki dveh vodilnih članov s članicama istega društva je prav razveseljivo in spodbudno tudi za prihodnost društva.

Na občnem zboru so člani odobrili načrt za bodoče delovanje društva. Med drugim bo društvo propagiralo prodajo mikro plošč z enajstimi slovenskimi pesmimi, ki jih je izbral dirigent Ciril Kren, prodajo srečk za milijonsko žrebanje za gradnjo društvenega salona, itd.

V sedanji odbor so bili izvoljeni naslednji člani: predsednik Kralj Francisco, podpredsednik Kerševan Ruben, prvi tajnik Tavčar Guillermo, drugi tajnik Pernarčič Carlos, tajnica Ličen Olga, prvi blagajnik Franceskin Carlos, drugi blagajnik Šeuka Ida, ekonom Semolič Emilio, odborniki: Rijavec Francisco, Strehar Rodolfo, Kljuder por. Bottani Vida, Pelham Leonardo, člani revizijske komisije Maurič Estanislao, Lazar Antonio, Rogelj Albino, zapisnikar: Del Río Juan Carlos.

Tako prejšnjim kakor tudi sedanjim članom upravnega odbora »Zarje« čestitamo za delo in aktivnost, novemu odboru pa želimo uspeha pri družbenem in kulturnem delu ter zblíževanju med Jugoslovani in Argentinci.

Jugoslovani, ki živijo v tej pokrajini so vsi kvalificirani delavci in zato lahko uspešno tekmujejo z drugimi narodnostnimi skupnostmi. Zaradi ugleda, ki so si ga priborili naši rojaki v Rosariu, je bila ena njegovih cest v 1961. letu imenovana po Jugoslaviji, kar je bilo vsem našim izseljencem v Argentini v veliko čast. Ob tej priložnosti je obredu prisostvoval tudi jugoslovanski veleposlanik v Argentini g. Lazar Latinović.

Jugoslovanska kolonija v tem kraju je res vzor dela in ljubezni do domače dežele in zato si nismo mogli kaj, da ji ne bi posvetili teh nekaj vrstic.

NAŠA DRUŠTVA V BUENOS AIRESU

Dne 31. marca letos so bile volitve novega odbora Slovenskega kulturnega društva »Ljudski oder — Escenario popular« v Buenos Airesu.

Omembe je vredno, da si je prejšnji odbor prizadeval popolnoma urediti nov društveni prostor in da je pri tem dosegel lepe uspehe. Novi odbor je že izdelal načrt za društveno in kulturno delo v prihodnjem letu. Priredil bo milijonsko žrebanje za dograditev prostorov. Prejšnji odbor je uspešno zaključil svoja prizadevanja, da bi društvo imelo status pravne osebe, pri čemer je imel v začetku precejšnje težkoče. Lani je društvo ta status končno le dobilo in je sedaj četrti slovensko društvo s statusom pravne osebe v Buenos Airesu.

Odbor je bil izvoljen v naslednji sestavi: predsednik Jekše Hector, podpredsednik Suban Luis, prvi tajnik Blazina Armando, drugi tajnik Jamšek Elvira, prvi blagajnik Comeli Jose, drugi blagajnik Miserit Branko, odborniki: Mozetič Eduardo, Štekar Rodolfo, Škof Nestor, Suban Alberto, Makuc Estanislao, Zadel Ignacio, Grgič Silvano, Vodopivec Jose, Biščak Carlos, člana revizijske komisije: Komavli Silvano, Zavrtnik Leopoldo.

V novem odboru so tako starejši, kakor tudi mlajši člani društva. Naša revija želi novim odbornikom obilo uspeha v njihovem prizadevanju za slož-

no delo vseh članov in simpatizerjev društva v korist jugoslovanske, slovenske in argentinske kulture.

Konec aprila je bil občni zbor Slovenskega društva za vzajemno pomoč La Asociación eslovvena de socorros mutuos — v Villa Devoto v Buenos Airesu. Člani društva so sprejeli letno poročilo o društvenem in finančnem poslovanju ter izvolili nov odbor. Volilna lista »Naš dom« je bila enotna. Izvoljeni so bili: za predsednika Batagelj Vicente, za podpredsednika Ličen Branko, za prvega tajnika Fenza Mario, za drugega tajnika Jereb Raul, za blagajnika Piščanc Enrique, za namestnika blagajnika Komel Honorino, za odbornike Antonič Ricardo, Stok Luis, Ivančič Francisko, Milič Oscar in Mozetič Rodolfo. Za člane revizijske komisije: Kavčič Orlando, Paulin Silvestre in Zivec Rodolfo.

Lani je društvo uspešno izvedlo žrebanje za vsoto milijon pesov za dograditev društvenih prostorov, v katerih bi se lahko še bolj aktivno udeleževali Slovenci iz tega okraja Buenos Airesa. Za nagrade so določili več kot polovico omenjene vsote.

Zanimivo je, da sta v novem odboru več kot dve tretjini mladih Argentinec slovenskega rodu, ki žele sodelovati pri ostvarjanju načel vzajemne pomoči, ki jih vsebuje pravilnik društva in kar je tudi smoter sožitja med Jugoslovani, ki žive v argentinski republiki.

Prepričani smo, da bo novi odbor, v katerem je polovica novih članov, nadaljeval s predvideno gradnjo, kakor tudi delom na področju vzajemne pomoči ter družbenega in kulturnega udejstvovanja ter morda celo presegel dosedanje uspehe.

OBIŠČITE NAŠE LJUDI

Posiljam vam ček za RODNO GRUDO od nove naročnice Mrs. Mary Stritof iz Cuyahoga Falls, Ohio. Š to rojakinjo sem se spoznala preko časopisa GLAS NARODA. Telefonirala mi je, da bi rada obnovila naročnino za ta slovenski časopis v Ameriki in me povabila, da pridem k njej na obisk, da bi malo po domače pokramljali. Pa sva se z možem neko nedeljo odločila, da obiščeva rojakinjo Stritof, ki je vdova in ji je dolgčas. Peljala sva se preko Akrona v mesto Cuyahoga Falls, približno 20 milj daleč od Barbertona. Ze prvi pogled na prijazno hišo, na lepo urejen cvetoč vrč, nam je dokazal, da tu živi slovenska žena. Gospa Stritof je pri svojih 74 letih izredno živahna, dobrega zdravja in opravlja sama vsa dela v hiši in okoli nje. Rada čita slovenske knjige in časopise. Zelo rada bi obiskala rojstno domovino in končno mi je obljubila, da pojde takrat na obisk, ko pojdem tudi jaz. Pogovarjali sva se o stari domovini pa sem ji omenila še RODNO GRUDO. Povedala sem ji, koliko lepega čtivo prinaša ta revija, koliko lepih in zanimivih slik. In takoj me je zaprosila, da tudi zanjo pošljem naročnino. Drugič sem ji nesla več izvodov RODNE GRUDE iz prejšnjih let, da se bo z branjem in gledanjem slik kratkočasila, dokler ne dobi letošnjih izvodov iz domovine.

Težko je dobiti novega naročnika, a včasih le pride prilika, da lahko priporočiš publikaciji Izseljenskega tice. Ljudje pač žive v najrazličnejših krajih. Treba je iti do njih in včasih kar precej daleč.

Naj k pismu dodam še grenko novico, da nam je mnogo prerano pobrala smrt našega rojaka sodnika Vincenta Zurza, zeta poznane dvojice v Barbertonu gospe in gospoda John Jankoviča. Pokojni Vincent Zurz je bil poudarjeno zelo priljubljen in dober človek, pa smo ob njegovi smrti globoko užalosteni.

Jenni TROHA iz Barbertona v ZDA

OBJAVITE ČIMVEČ SLIK IZ NASE LEPE JUGOSLAVIJE

Najprej lep pozdrav iz tujine! Pošiljam deset mark za SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR 1964, pet mark pa za tiskovni sklad. Zdaj pa želim še mnogo uspehov v vašem delu in da bi objavili v RODNI GRUDI čimveč slik iz naše lepe Jugoslavije. Srce mi stalno hrepeni po rojstnem kraju, čeravno sem zgodaj izgubila starše. Zato pa pogosto obiščem njune grobove in jim prinesem rož. Obisk rodnega kraja je za nas najlepše doživetje.

*Justina in Anton KRAMBERGER
iz Nalbacha v Nemčiji*

TUDI NA BURJO DOMA JE LEP SPOMIN

Najlepša hvala, ker mi niste ustavili RODNE GRUDE. Naročnino in pismo vam danes pošiljam po soprogu, ki je tako srečen, da bo prebil nekaj mesecev v naši ljubi domovini. Prebil jih bo med hribi, ki so najlepši na svetu, kjer sonce najlepše sije in sapice najlepše pihljajo, posebno vipavska. Vipavske se često spominjam, ko je bila burja, ki je obračala vozove. A tudi na burjo doma je lep, svetel spomin. Lepe pozdrave osem in nasvidenje drugo leto!

Marica LOKAR iz Clevelanda v ZDA

TUDJA ZEMLJA IMA SVOJE, NE POZNAJE JADE TVOJE

Zeleo bih da se pretplatim na RODNU GRUDU taj krasan list, kojeg sam našao kod mojeg prijatelja u gradu Toronto. Već godinama živim van rodnog mesta, vaše drage ljepe Jugoslavije, domovine, u kojoj sam nekad živeo sretno i zadovoljno, a što nisam znao cjeniti. »Tudja zemlja ima svoje, ne poznaje jade tvoje«. Srdačan pozdrav vama i domovini!

Frank NOVAK iz Toronta v Canadi

RAD GLEDAM SLIKE DOMAČE DEZELE, KI JE NISEM VIDEL ŽE SKORAJ ŠTIRIDESET LET

Pošiljam vam dvanaest dolarjev za naročnino RODNE GRUDE za lansko in letošnje leto, za koledar 1964 in dva dolarja za tiskovni sklad. Hvala vam za redno pošiljanje revije in koledarja. Oboje mi je zelo všeč, še posebno rad pa gledam slike domače dežele, ki je nisem videl že skoraj štirideset let. Če bo vse po sreči, pridem drugo leto na obisk v rodni kraj. Želim mnogo uspeha v vašem delu!

Ciril STRBENK iz Sudburja v Canadi

PRISPEVKI ZA TISKOVI SKLAD

John Sušnik 20 dol. v letu 1961, kar pomotoma ni bilo objavljeno, Joseph Skoff 1 dol., Zele 2 dol., Frank Virant 1 dol., Konchan 2 dol., George Nagode 5 dol., John Filipič 1 dol., John Pernel 2 dol., George Marolt 1 dol., Mihael Zupančič 5 dol., Krist Lokar 2 dol., Mary Potočnik 1 dol., Marija Spik 1 dol., Jakob Cerar 1 dol., Rudi Singer 2,5 dol., Rose Kovač 2 dol., Ema Janc 1 dol., Anton Trojar 2 dol., Lorenz Precelj 0,50 dol., Ciril Strbenk 1 kan. dol., Jožef Salamon 2 kan. dol., Jože Martinšek 100 blg fr., Kramberger Anton 5 DM, Ludvik Vene 4 DM, Francois 10 NF, Jože Martinčič 18 NF, Kristl Stokel 5 dol., Louis Smith 1 dol.

Edvard Lenič 250 din, Jean Lindič 250 din, Apolonia Znidaršič 500 din, Galli Ljudmila 2.500 din, Faganelj 2.000 din, Jože Irman 875 din, Angela Demšak 500 din, Karel Papič 180 din, izseljenski vlak iz Francije pokrajina Moselle (nabrali rojaki: Sajevec, Pri-

Vprašanja in odgovori

K. S., Francija

Leta 1958 sem šel z ženo in hčerko na obisk v Francijo. Ker se nam je tu nudila ugodna priložnost za stanovanje, smo ostali v Franciji. Letos nameravamo obiskati svojce v domovini in bi želeli pustiti hčerko pri njih, da bi obiskovala slovensko šolo. Ker imamo skupni potni list, me zanima, kdo bo hčerko brisalk iz potnega lista, preden se z ženo vrneva v Francijo. Prosil bi Vas tudi za pojasnilo, če in kako bom lahko pošiljal v Jugoslavijo denar za vzdrževanje otroka.

V Jugoslavijo lahko potujete s skupnim potnim listom, vrnil pa se boste z istim potnim listom brez hčerke. Zaradi tega ne boste imeli na meji ob povratku nikakih ovir. Menimo namreč, da imate še vsi trije jugoslovansko državljanstvo, čeprav nam glede tega v pismu niste ničesar omenili. Kot jugoslovanska državljanica lahko ostane v Jugoslaviji in ni dolžna vrniti se z vami v Francijo, četudi je vpisana v vašem potnem listu. Če jo boste kasneje želeli spet vzeti k sebi v Francijo, boste zanjo tu izposlovali poseben potni list, s katerim bo lahko potovala samostojno ali z vami. Za vpis v šolo boste morali seveda poskrbeti predpisane dokumente: rojstni list in potrdilo o cepljenju koz ter davice.

Iz Francije ni mogoče pošiljati denarja ne potem banke ne po pošti. V pismih pa Vam tudi ne bi svetovali, da bi pošiljali večje vsote. Najbolje bo, če boste ob priložnosti, ko boste prišli v Jugoslavijo, pustili za vzdrževanje deklice malo večjo vsoto, potem pa isto ponovite, kadar boste spet prišli in obiskali Vašo hčerko. Če kakšno leto ne boste mogli priti, boste lahko denar poslali tudi po kakem drugem rojaku, ki bo tisto leto prišel v Slovenijo. Menimo, da Vam bo vsak rad napravil to uslugo, zlasti, ker sedaj na naši meji tujega denarja ni treba več prijavljati.

bošek, Peterlin, Planinc) 25.000 din, neimenovani 2.000 din, Roman Bertalančič 180 din, Anna Jesenko 1.500 din, Maria Prodnik 500 din, Josef Jaklič 500 din, Jean Senegačnik od društva Bratstvo Jedinstvo iz Tuquegnieux 7.550 din, Luis Smith 3\$, Janko Čornik 1\$, Mary Sumina 1\$, Andrew Bozich 10\$, Tilka Mohar 1\$, Joseph Durjava 4\$, Tomaž Primožič 1\$, Frank Cesen 10\$, Louis Dular 5\$, Mary Petschnik 0,5\$, Selma Jager 1\$, Anton Shubel 1,5\$, Anton Logar 1\$, Margareta Jaklič 2\$, Babnik Ivan 1\$, Albert Serbinek 0(19)8 Lstg, Toni Resnik 1 Lstg, Ivanka Janežič 80 blg fr., Gottfried Mihelitsch 5 DM, Babič Josef 4 NF, skupina izseljencev iz P. d. C. prinesel Ivan Demšar 120 NF, Jože Gabrovec 17 NF, Jean Pribošek 7 NF, Marija in Janez Rugelj 10 NF, Adolf Garber 20 NF, Lavrič Janez 2 NF, Knaus Franc 3 NF, Therek Kastelec 2 NF, Marija Zgajnar 3 NF, Udovč Marija 1 NF.

Suhor pri Metliki

naši kraji

Mokronog

naši zastopniki

V Združenih državah Amerike, kjer je največ slovenskih izseljencev, imamo, razumljivo, tudi največ bralcev **RODNE GRUDE** in **SLOVENSKEGA IZSELJENSKEGA KOLEDARJA** in seveda tudi največ zastopnikov našega tiska. Naj danes napišemo nekaj vrstic o Slovencih oziroma slovenskih organizacijah v ZDA, ki doprinašajo največji delež v povečanju števila naših naročnikov.

*

»**GLAS NARODA**« je najstarejši slovenski izseljenski list v ZDA, saj izhaja že od leta 1893. Letos slavi 70. obletnico svojega obstoja. Izhaja v New Yorku, zanj pa že dolgo vrsto let skrbi upravnica, urednica, pisateljica in tehnična delavka Mrs. Anna Krasna. Kakor je rojakinja Krasna požrtvovalna v svojem delu, tako požrtvovalno sodeluje pri širjenju naše revije in koledarja. Njeno delo je vseskozi nesebično, zato jo spoštujemo in cenimo.

*

»**PROSVETA**«, glasilo Slovenske narodne podporne jednote, ki izhaja v Chicagu, slovenski izseljenci v Severni Ameriki najbolj čitajo in ima največ naročnikov. Pri »**PROSVETI**« pa pridno skrbijo tudi za to, da bi med Slovenci v Ameriki bilo čimveč bralcev našega tiska, tiska iz domovine, da bi mi imeli čimveč naročnikov. Letno razprodajo pri »**PROSVETI**« po nekaj sto naših koledarjev, prav tako pa se trudijo, da bi si »**RODNA GRUDA**« utrla pot med čim večje število Slovencev.

*

»**TIVOLI IMPORTS**« je slovenska trgovina v posloplju Slovenskega narodnega doma v Clevelandu. Vodita jo Josephine in Andy Turkman. V trgovini je bogata izbira raznovrstnih izdelkov iz Slovenije. Rojaka Turkman sta dolgoletna prijatelja in sodelavca Slovenske izseljenske matice in prav njima se imamo zahvaliti, da v Clevelandu in drugod prodamo letno veliko število naših koledarjev in Rodne grude.

Jeruzalem v Slovenskih goricah

Foto: Jože Gal

